TÖB-DER

ULUSAL VE DEMOKRATİK EĞİTİM İSTİYORUZ

TÖB — DER Merkez Yürütme Kurulumuz, «İlköğretim Haftası» dolayısı ile ilköğretim sorunlarını dile getiren bir bildiri yayınladı. Bu bildirinin tam metnini aşağıya aynen alıyoruz:

Türkiye'nin temel sorunlarının biri eğitim sorunudur. Bu sorunun çözümünde başlıca unsurların başında öğretmen gelmektedir. Türkiye öğretmenlerinin en büyük demokratik meslekî örgütü olarak içinde bulunduğumuz «İlköğretim Haftası» dolayısı ile ilköğretimle ilgili gerçekleri ve bu konudaki düşüncelerimizi kamuoyuna duyurmayı bir görev biliyoruz.

Türkiye Halkının İlköğretim Hakkı Çiğnenmiştir:

Eğitim ve öğretim insanların temel demokratik haklarındandır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası da bu hakkı tanımıştır. Özellikle ilköğretim vatandaş için bir haktır. İlköğretim hakkından tüm yurttaşların yararlandırılması Anayasa'nın devlete yüklediği temel bir görevdir. Buna rağmen bugün halkımızın yarısı okuma-yazma bilmemektedir. Okuldan yoksundur. Halkımızın cehalet içinde olmasından sorumlu Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve siyasî hayatına egemen olan güçler ve onların siyasî iktidarlarıdır. 222 sayılı İlköğretim Yasası her yıl devlet bütçesinin % 3'ünün ilköğretim alanına yatırılmasını emretmektedir. Siyasî iktidarlar Anayasa'nın ve 222 sayılı Yasanın ilköğretimle ilgili hükümlerini sürekli olarak çiğnemişler, ilköğretim alanına gerekli yatırımları yapmamışlardır. Bunun sonucu olarak her yıl ilköğretim çağına gelen milyonlarca yoksul köylü, işçi, dar gelirli yurttaş çocuğu okul ve öğretmen bulamadığı için cahil kalmaktadır. 1963 — 1973 yılları arasında 222 sayılı Yasanın öngördüğü yatırımlardan 5 milyar 31 milyon lira kesinti yapılmıştır. Bu miktar 1973 yılında 1 milyar, bu yıl ise 1 milyar 247 milyondur. İlköğretim alanına gereken yatırımların yapılmaması ve ilköğretime gereken önemin verilmemesi yüzünden bugün halkımızın yüzde ellisi cahil bırakılmıştır. Halen irili ufaklı altmışbeş bin yerleşme merkezinin üçte birinde okul ve okula gitme olanağı yoktur. İlköğretim Yasasına göre zorunlu öğrenim çağındaki çocuklar[illegible] Özellikle köy okulları ile büyük şehirlerin gecekondu bölgelerindeki ilkokullar, gerek öğretmen ve gerekse ders araç ve gereçleri bakımından yürekler acısı bir durumdadır.

Bugünkü Eğitim Düzeni Ülkemizin ve Halkımızın Çıkarlarına Uygun Değildir:

Egemen ve sömürücü sınıflar halkımızın ya-

(Devamı Sayfa 23'te)

BU SAYIDA

Şubelerimizden Haberler 2
Haberler 4
M. E. Bakanı Basın Toplantısı Yaptı 6
İlköğretimdeki Durum 7
Örgütlenmeye Çağrı 8
M. E. Bakanlığından Dileklerimiz 9
Kıbrıs ve Emperyalizm:
Cemil ÇAKIR 11
Okul Kitaplarının Durumu ve Birkaç Öneri : **Mahmut YAŞAR** 12
Af Yasasına Göre Başvurma Yönetim:
Avukat Halit ÇELENK 14
Dil ve Gelişme :
Hikmet ALTINKAYNAK 15
Gök Ekin : **BAŞARAN** 16
Dokuzuncu Yıldönümü :
Nazım HİKMET 18
Ders Kitaplarına Seçilen Konular:
Zeynel GÜL 19
Yeni Öğretim Yılı ve Sorunlar :
Bahattin ACAR 20
Üniversiteye Kimler Giriyor? 22

ŞUBELERİMİZDEN HABERLER

DEVELİ ŞUBEMİZİN ÇAĞRISI

Birçok baskılara ve yoksunluklaıa karşın yılmadan direnerek yeni bir çalışma dönemine giren Develi Şubemiz, üye sayısını artırmak ve tüm meslektaşlarımızı örgütlenmeye çağırmak amacıyla bir mektup yayınladı. Develi Şubemizin mektubunda özetle şöyle denilmektedir:

«Şimdiye kadar kıyıldığın, horlandığın ve ilericilik mücadeleni sürdürdün.»

«Kimse yaşadığı toplumun dışında kalamaz. Kimse toplumun geleceğinden sorumsuz olamaz. Hele bu, bizim gibi geri kalmış bir ülkenin öğretmeni ise, üzerine düşen görev daha da büyük demektir. Biz öğretmenler toplumumuzun ve ülkemizin sorunlarını iyi bilmek zorundayız. Yurtta ve Dünyadaki gelişme ve değişmeleri yakından izlemek durumundayız. Bu bizim öğretmen oluşumuzdan değil, insan oluşumuzdandır da. Topluma karşı görevlerimizi yerine getirebilmek ve meslekî özlük sorunlarımızı çözümleyebilmek için örgütümüzün çatısı altında birleşmek zorundayız.»

Şubemiz yöneticilerinin meslektaşlarımıza yazıp gönderdikleri mektup çevrede olumlu karşılanırken, ilçe kaymakamı bundan rahatsız oldu. Daha sonra şube yöneticilerimiz karakola çağrıldılar ve sorguları yapıldı.

KONGRELERİNİ YAPAN ŞUBELERİMİZ

TOKAT : Başkan Hasan Basri Pişkin, Sekreter Şevket Toker, Sayman Salih Kapkaç Üye Ali Yılmaz, Üye Mehmet Akçay.

GERMENCİK : Başkan Mesut Özcan, Sekreter Mehmet Küçük, Sayman Mestan Kılınç, Üye Yılmaz Ayhan, Üye Medet Arıkan.

ULUKIŞLA : Başkan İsmail Göltaş Sekreter Cengiz Güney, Sayman İbrahim Kozaklı, Üye Mehmet Ergin, Üye H. Hüseyin Türlü.

ADANA : Başkan Fevzi Koca, Sekreter Ahmet Deniz, Sayman Mehmet Atıcı, Üye Rıza Ekiz, Üye Nihat Kayadelen.

MALKARA : Başkan Yavuz Yalçın, Sekreter Saim Ertün, Sayman O. Nuri Şen, Üye Tacettin Soral, Üye H. Hüseyin Bayrak.

BEŞİKDÜZÜ : Başkan H. Ali Ersoy, Sekreter Y. Ali Arslan, Sayman Aydın Gözaçan, Üye A. Osman Kırcı, Üye Ali Karaaslan.

MECİTÖZÜ : Başkan Celâl Yılmaz, Sekreter Aydın Sezgen, Sayman Rifat Arın, Üye Yusuf Sönmez, Üye Fevzi Güneş.

OLUR : Başkan Cengiz Ersoy, Sekreterlik Nusret Güney, Sayman Osman Ayık, Üye Hüseyin Demirtaş, Üye Orhan Koçak.

BİSMİL ŞUBEMİZİN OYUNU

Daha önce «Duvarların Ötesi» adlı oyunu sahneleyen Bismil Şubemiz, şimdi de Cahit Atay'ın «Pusuda» adlı oyununu sahnelemiştir. Şubemiz adı geçen yapıtı Ambar, Çöltepe, Salat, Türkmenhacı köyleriyle çevre ilçelerde halka sunacaktır.

HINIS ŞUBEMİZ KİTAPLIK KURDU

Kısa zamanda üye sayısını artıran ve bir kitaplık kurmaya karar veren Hınıs Şubemiz, tüm şube ve üyelerimizi şube kitaplığı için kitap bağışında bulunmaya çağırdı. Tüm şube ve üyelerimize duyurulur.

ŞUBELERİMİZ SEMİNER ÇALIŞMALARI SÜRÜYOR.

8.9.1974 Pazar günü Tokat TÖB—DER Şubemiz Bölge Semineri düzenlemiştir. Seminere Sivas Zile, Erbaa ve Turhal Şubelerimizden kalabalık bir öğretmen topluluğu katılmıştır. Saat 14.00'de başlayan seminere Tokat TÖB—DER Şube Başkanı Hasan Basri Pişkin, Yönetim Kurulu üyelerinden Ali Yılmaz ve Mehmet Akçay özlük ve eğitim sorunlarımızı içeren, örgütlenmenin gerekliliğini belirten bildirilerini sunmuşlardır. Genel Merkez adına Genel Başkan Yardımcımız Cemil Çakır ülkemizin içinde bulunduğu durumu, bu durumun nedenlerini eğitim ve öğretim görevini yüklenen öğretmenlerimizle, demokratik meslek örgütü olan TÖB-DER'in nasıl bir yön ve yöntemle eğitim ve öğretim görevini yerine getireceğini içeren bir konuşma yapmıştır. Konuşmanın sonunda Genel Başkan Yardımcımız semineri form niteliğine dönüştürerek öğretmenlerimizin istek ve temennilerini cevaplandırmıştır. Ve ayrıca şubeler yöneticileri ile kadrolaşma ve örgüt disiplini üzerinde sohbet edilmiştir. Bu seminere Genel Başkan Yardımcımızla birlikte Ankara Şubesi Saymanı Muzaffer Şener de katılmıştır.

15.9.1974 Pazar günü Düziçi TÖB—DER Şubesinin olağanüstü kongresine yine Genel Başkan Yardımcımız Cemil Çakır ile Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi Celâl Yıldız katılmışlardır. Cemil Çakır kongrede yurt, eğitim ve öğretim sorunlarına değinen bir konuşma yapmıştır.

LİCE ŞUBEMİZİN ÇALIŞMALARI

Lice Şubemiz meslektaşlarımızın bilgi ve bilinç düzeylerini arttırmak ve halkla sağlam ilişkiler kurmak amacıyla çeşitli yurt ve meslek sorunlarının ele alındığı seminer çalışmaları yapmaktadır. Halkın da izlediği bu seminerlerin ilki 25.8.1974 günü yapılmıştır. Öğretmenin uyandırma görevi, halkın beslenme sorunu ve Türkiye'de Montaj Sanayii konularında üyelerimizin hazırladıkları konuşmalar ilgi ile izlenmiştir. Şubemizini 2.9.1974 günü yaptığı seminerde de emperyalizmin Kıbrıs'ta tezgâhladığı oyunlar ve son gelişmeler üzerinde durulmuştur.

YENİ KURULAN ŞUBELERİMİZ

SÜRÜÇ : Başkan Halil Arslan, Sekreter Salih Serttaş, Sayman Şahin Çelik, Üye Celâl Sezer, Üye Mehmet Tekgöz.

SEYDİŞEHİR : Başkan Nazif Değerli, Sekreter Mustafa Durmuş, Sayman Hüseyin Yavuz, Üye Erdal Deniz, Üye Nuri Erdoğan.

KIZILCAHAMAM : Başkan Mehmet Yurdakul, Sekreter Serdar Taşdemir, Sayman A. Orhan Usluoğlu, Üye A. Tekin Gencer, Sayman Ömer Öner, Üye Duran Coşkun, Üye Mehmet Gültekin.

GÜMÜŞHANE : Başkan Ömer Şahin Sekreter Remzi Güngüt, Sayman Murat Kara, Üye Sinan Murathan, Üye Güven Özdemir.

KARAHALLI : Başkan Alâaddin Gözde, Sekreter İsmail Demirkol, Sayman Şerafettin Polat, Üye İbrahim Yüzbaşı, Üye Hüseyin Gül.

SÖĞÜT : Başkan Yılmaz Ayran, Sekreter Ahmet Çizer, Sayman Muzaffer Tuğcan, Üye Neşet Akınol, Üye Bayram Demir.

MİDYAT : Başkan Yusuf Savaş, Sekreter Ahmet Orhan, Sayman Ali Türkçü, Üye Lütfiye Aydın, Üye Fikret Kuş.

KADINHANI : Başkan Hüseyin Akdurman, Sekreter Kâşif Acar, Sayman Mesut Aysen, Üye Mehmet Yılmaz, Üye Hurşit Zerey.

BOZOVA : Başkan Mehmet Ali Keklik, Sekreter Ali Özgür, Sayman Tevfik Ergin, Üye Hüseyin Akgün, Üye Faik Babacan.

ANKARA ŞUBEMİZ YENİ ADRESİ :

Uzun zamandan beri Genel Merkezimizde çalışmalarını sürdüren TÖB—DER Ankara Şubemiz, 1.8.1974 gününden itibaren aşağıdaki adrese taşınmıştır:

SÜMER SOKAK NO. : 5/5
Yenişehir/ANKARA

GENEL SEKRETERİMİZİN DOĞU GEZİSİ

Genel Sekreterimiz Şaban Sezen ve Genel Sekreter Yardımcımız Burhan Biber daha önce düzenlenen program gereğince 5 Eylül'de Tunceli, 6 Eylül'de Erzurum, 7 Eylül'de Şenkaya, 9 Eylül'de Ağrı, 14 Eylül'de Van ve 15 Eylül'de Hakkâri'de düzenlenen seminer çalışmalarına katılmışlardır.

Seminer çalışmalarında eğitim-öğretim-öğretmen sorunları yurt sorunları bütünlüğü içerisinde tartışılmıştır. Yerel sorunlarında ele alındığı toplantılarda Sezen ve Biber konuşmalar yapmışlar ve yapılan eleştirileri yanıtlamışlardır.

Seminer çalışmaları yapılan şubelerimiz dışında Sezen ve Biber Oltu, Diyadin, Doğubayazıt, Tutak, Patnos, Erciş, Adilcevaz, Tatvan, Bitlis ve Muş şubelerimizi de ziyaret ederek sorunlarını yerinde saptamışlar ve çalışmalarını denetlemişlerdir.

YARDIMLAŞMA — DAYANIŞMA

Merkez Yürütme Kurulumuz, Hukuk ve Sosyal Yardım Yönetmeliklerine göre aşağıdaki şube ve adı yazılı üyelerimiz için yardım kararları almıştır.

HUKUK YARDIMLARIMIZ

1. Terme şubemiz üyesi İlhami Yaban
2. Eflâni şubemiz üyesi İbrahim Karaman,
3. Nevşehir şubemiz üyesi Abdullah Tekin,
4. Düzce şubemiz üyesi Adnan Ünal.

SOSYAL YARDIMLARIMIZ

1. Tavşanlı şubemiz üyesi Emin Eremin ailesine 1.500 TL. ölüm yardımı
2. Akhisar şubemiz üyesi M. Nuri Aslan'ın ailesine 1.500 TL. ölüm yardımı.

haberler

İKİ ÜYEMİZ BERAAT ETTİ

Kayseri Şubemiz Üyelerinden Yapı Sanat Enstitüsü İngilizce öğretmeni Mehmet Karateke ile Fen Grubu Öğretmeni Erol Yalçın, Kayseri Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan yargılamaları sonunda beraat etmişlerdir. Karateke ve Yalçın yapılan bir ihbar üzerine «Komünizm propagandası yapmak, hükümetin manevî şahsiyetine hakaret, vazifeyi suistimal, kanunun suç saydığı şeyleri övmek» iddialarıyla 1971 yılından beri yargılanmaktaydılar.

KUYUCAK LİSESİ'NDEKİ SINAV YOLSUZLUĞU

Kuyucak Lisesinde 26.81974 günü yapılan 4. ve 5. sınıfların geometri sınavlarında «komandocu» geçinen bir öğretmen baldızı ile «komandocu» bir öğrenciye kopya vermeye kalkışmıştır. Bunun üzerine sınavda görevli olan Kuyucak Şube Başkanımız Necati Akkaş duruma müdahale etmiştir. Ertesi günü aynı öğretmen sınav komisyonunun iki üyesinin kanaatine rağmen gene «komandocu» bir öğreciyi zorla geçirmeye kalkışmış ve şube başkanımızın üzerine yürümüştür. Daha sonra şube başkanımız saldırgan öğretmenin bacanağı olan lise müdürü tarafından sınav komisyonundan çıkarılmıştır.

TOPRAK AĞASI İLKÖĞRETİM MÜDÜRÜNÜN MARİFETLERİ

Maaşlarını alamayan üyelerinizin durumunu öğrenmek üzere İlköğretim müdürlüğüne giden Siverek Şubemiz Başkanı Haydar Oltu, toprak ağası olan Siverek İlköğretim Müdürü Mehmet Oynan'ın talimatı üzerine Eyüp Selim adındaki görevli tarafından copa ile saldırıya uğramıştır. Görevli «TÖB—DER yönetici ve üyeleri ilköğretim müdürlüğüne giremez, bu konuda kesin emir aldım» demiştir. Üyelerimizden Zeynel Kılıç, Hasan Atabey ve Yılmaz Birdal da daha önce ilköğretim müdürlüğüne aynı gerekçe ile sokulmamışlardır.

AKÇADAĞ'DA İKİ ÜYEMİZ SALDIRIYA UĞRADI

Akçadağ Şubemiz üyelerinden Akçadağ Lisesi Fen Dersleri Öğretmeni Güner Kelek, 22.8.1974 günü çarşı ortasında bir grup tarafından saldırıya uğramıştır. Saldırganların lise müdür yardımcısı tarafından kışkırtıldığı iddia edilmektedir. Öte yandan gene üyelerimizden Lise Öğretmeni Ş. M. Kılıç 27.8.1974 günü Akçadağ'da dövülmüştür. Bu iki üyemiz daha önce de bir kaç kere yolları kesilerek dövülmüşlerdir.

MALATYA'DA BİR ÜYEMİZ SALDIRIYA UĞRADI

Malatya Şubemiz üyelerinden Atatürk Lisesi Öğretmeni Doğan Gökbulut, 27.8.1974 günü fizik sınavında bir öğrencinin kopya çekmesine gözyummadığı için müdür tarafından sınav salonundan kovulmak istenmiş ve tartaklanmıştır. Okul müdürü üyemizi ertesi günü de tartaklamış ve özel arabasını üzerine sürmüştür.

BATMAN LİSESİNDEN ŞİKAYET VAR

Batman lisesi yöneticileri bir yandan okulda «Komandoculuk» yapanları korurken, bir yandan da ilerici öğretmen ve öğrencilere karşı baskı yapmaktadırlar. Öğretmenlerin derneğimizin Batman Şubesine üye olmalarına da engel olmak istiyen lise yöneticileri notu ve sınıf geçmeyi de kötüye kullanmaktadırlar. Bazı ilerici gazeteleri okuyan öğrenciler belgeli duruma düşürülürken başka liselerde başarı gösteremeyen sağcı öğrencilere sınıf geçirilmektedir. Öğrenci velileri ve halk lise yöneticilerinin bu tutum ve davranışlarını ilgililere duyurmuşlar ve gereken işlemin yapılmasını istemişlerdir.

«KARA DÜZEN» PINARBAŞINDA OYNATILDI.

Pınarbaşı Şubemizin 7.9.1974 günü temsil ettirmek istediği «Kara Düzen» adlı oyuna şehrin gerici çevreleriyle resmi bazı görevliler engel olmuşlardır. Şubemiz oyun için önce lise salonunu istemiş, fakat salon verilmemiştir. Daha sonra bir sinema salonu ile anlaşılmışsa da yapılan baskılar sonunda salon sahibi caymıştır. Şubemiz bunun üzerine bir ilkokulun salonu için başvurmuşsa da o sırada ilçeyi terkeden kaymakamın ve vekilinin bulunamaması yüzünden oyun için gerekli salon izni alınamamıştır. Söylendiğine göre Pınarbaşı lisesi salonu daha önce tüm etkinlikler için verilmiştir. Gerici bazı topluluklar adı geçen salonda «Vahşetten Nura», «Hz. Ömer'in Adaleti», «İbret Sahnesi» gibi oyunları oynamışlardır. Hatta aynı salon Şule Yüksel'e konferans için verilmiştir.

DİYARBAKIR'DA 50 BİN ÇOCUK OKULA GİDEMİYOR..

Diyarbakır ilinde 50 bin 498 çocuk ilköğretim çağında olmasına rağmen okula gidememektedir. Diyarbakır'ın halen 684 köyünde okul bulunmamaktadır.

NİHAT ATAR BÖLGE TEMSİLCİSİ OLDU.

Merkez Yönetim Krrulumuz, şubelerimizin de önerileriyle Denizli Şubemiz üyelerinden Nihat Atar'ı bölge temsilciliğine atamıştır. Atar 2.9.1974 gününden itibaren bölge temsilciliği görevine başlamıştır.

SAMANDAĞ'DA SEKİZ ÜYEMİZ HAKKINDA SORUŞTURMA

Bakanlık Müfettişlerince Samandağ Şubemiz üyesi sekiz lise ve ortaokul öğretmeni hakkında soruşturma açılmıştır. Haklarında soruşturma açılan üyelerimiz şunlardır:

Mustafa Erbaş (Şube Başkanı), Hüseyin Sivri (Şube Yönetim Kurulu Üyesi), Nazlı Vayısoğlu (Şube Yönetim Kurulu Üyesi), M. Sait Altuğ (Lise Müdür Yardımcısı), Ayhan Sarıhan (Lise Edebiyat Öğretmeni), Emin Nuri İyim (Ortaokul Türkçe Öğretmeni), Ömer Şahiner, (Ortaokul Sosyal Bilgiler Öğretmeni), Mesut Serin (Ortaokul Fen Bilgisi Öğretmeni). Müfettişlerin üyelerimize yönelttiği sorular şöyledir:

1. Öğretmenler ve özellikle lise öğrencileri üzerinde etkinlikte bulunmaya çalıştığınız ve her vesile ile tüm değerleri inkâr edici ve toptan tenkit edici bir hava aşılamaya çaba gösterdiğiniz,

2. Özel yaşantınızda ve derslerinizde her vesile ile öğrenciye yakın görünmeye çalışarak toplum değerlerine olan güvencelerini sarsıcı bir tutum içinde olduğunuz,

3. Alevilik-sunnilik konusunun daha yaygın ve bilinçli hale gelmesine önderlik ettiğiniz iddia edilmektedir.

Günlerden beri Samandağ'da halk arasında lise ile ilgili rüşvet iddiaları çalkalanmaktadır. Bu söylentilerle ilgili kişiler hakkında soruşturma yapmaları beklenen bakanlık müfettişlerinin üyelerimiz hakkında soruşturma açmaları, adı rüşvet iddialarına karışan kişilerin üyelerimiz aleyhinde tanıklık yapmaları çevrede hayret ve tepki ile karşılanmıştır.

ÇANAKKALE M. E. MÜDÜRÜ BAKANA TERS DÜŞÜYOR

Kalkınmamız için en ağır sorumluluğu yüklenen öğretmene gereken değerin ve yerin verilmesine yürekten inanıyorum. Toplulumuzun isteklerine uygun olarak gelecek kuşakları hazırlamakta olan öğretmene yöneticiler olarak yardımcı olma durumundayız. Asıl görevi yapan öğretmenlerdir. Yönetici olarak bizler, toplumumuzda bu büyük görevi yapan öğretmenlerin işlerini kolaylaştırmak ve onlara yardımcı olmak için varız. Yönetici olarak arkadaşlarımın bu gerçeği gözden uzak tutmadıklarına inanıyorum. (5.9.1974 tarihindeki basın toplantısından).

Mustafa Üstündağ
Millî Eğitim Bakanı

Lapseki Karaömerler Köyü Öğretmeni Yusuf Ay ile Kızıldam Köyü Öğretmeni Hasan Aksu, Çanakkale Millî Eğitim Müdürü Cemil Çetin'in tarafgir tutumu ve kışkırtmaları sonunda öğretmenlikten istifa etmişlerdir. Adı geçen öğretmenler dörder yıldan beri görev yaptıkları köylerden başka yerlere nakledilmelerini istemişlerdir. Geçirdikleri soruşturma sonunda müfettişler de öğretmenlerin yerlerinin değiştirilmesini uygun bulmuşlardır. Buna rağmen Millî Eğitim Bakanının sınıf arkadaşı olduğu söylenen ve Millî Eğitim Bakanlığı Şube Müdürlüklerinden birine ataması çıkan Çanakkale Millî Eğitim Müdürü Cemil Çetin, Ay ile Aksu'nun atamalarını yapmamış ve kendilerine şöyle demiştir: «Tâyininizi yapmıyacağım, ister çalışın ister çalışmayın, öğretmene ihtiyaç yok, isterseniz derhal istifa edebilirsiniz».

Daha sonra istifa ederek hatâ ettiklerini anlayan öğretmenler istifalarını geri almak için Millî Eğitim Müdürüğüne gitmişlerse de Millî Eğitim Müdürü: «Esasen siz artık öğretmen değilsiniz» diyerek öğretmenleri kovmuştur.

MİLLİ EĞİTİM BAKANI BASIN TOPLANTISI YAPTI

Millî Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ, 5.9.1974 günü Ankara'da Bakanlık Şûra Salonunda bir basın toplantısı yaptı. 1974 — 1975 öğretim yılında eğitim sisteminde yapılacak bazı değişiklikler hakkında basına açıklamalarda bulunan Üstündağ, 9. Millî Eğitim Şûrasının bazı kararlarının bu yıldan itibaren uygulanmaya başlanacağını söyledi. Buna göre bu ders yılında başlıca uygulamalar şöyle olacaktır:

1. Her ilde bir ortaokulda yeni ortaokul yönetmeliği uygulanacaktır.

2 — Ders sayısını azaltan yeni ortaokul ders dağıtım çizelgesi bütün ortaokulların her üç sınıfında uygulanacaktır.

3 — Ortaokul ve ortaöğretimde ders yılı sonunda öğrenciler başarısız oldukları derslerden kurs görecekler ve bütünleme sınavları bu kursların sonunda yapılacaktır.

4 — Ortaöğretim 9. sınıflarda ders geçme ve derslerin yoğun olarak okutulmasına modern fen ve matematik programlarının uygulandığı lise, kolej ve öğretmen okullarında kademeli olarak başlanacaktır.

Yüksek öğretim konusunda da açıklamalarda bulunan Üstündağ şunları söylemiştir:

«1974 — 1975 öğretim yılında Üniversitelerimiz 23.094, Akademiler ve Akademilere bağlı yüksek okullar 19.683, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı yüksek okullara 23.078, yine Bakanlığımızca insan gücü açığımız olan dallar için mektupla öğretim yoluyla 60.500, toplam olarak 126.355 öğrenciye yüksek öğretim görebilme olanağı sağlanmış olacaktır».

Mektupla öğretimin daha çok Eğitim Enstitülerinin matematik, fen, sosyal bilgiler, türkçe, yabancı diller, müzik, resim iş, beden eğitimi bölümleriyle Kız Teknik Yüksek Öğretmen, Erkek Teknik Yüksek Öğretmen ve Turizm Yüksek Öğretmen Okullarının bazı alanlarında uygulanacağını söyleyen bakan, mektupla öğretim gören öğrencilerin de gündüzlü öğrencilerin gördüğü dersleri aynen izliyeceklerini belirtmiştir.

Millî Eğitim Bakanının yaptığı açıklamalara göre bu yıl Televizyonla Deneme Yüksek Öğretmen Okulu açılacaktır. 18 ildeki toplam 24 bakanlık yayınevi ek olarak 21 ilde daha yayınevi açılacağını söyleyen bakan, Kıbrıs Şehit ve Gazilerinin çocukları için ilköğretimde 500, orta dereceli okullarda 380, yüksek okullarda 20 yatılılık kontenjanı; orta dereceli okullarda 120, yüksek okullarda da 85 burs olanağını açıklamıştır.

EĞİTİM ŞANSA BIRAKILAMAZ (*)

Ahmaklıklarımızı, nice beceriksizliklerimizi gizleyebilmek için ne kılıklara girdiğimizi herkes biliyor artık. Baht işini millî bir kumar haline getirdikten, banka reklâmlarından gazete satışlarına kadar piyango ile yaşar hale geldikten sonra eğitimin bu gidişten etkilenmemesi mümkün müdür?

Eğitim keşmekeşi devam ediyor. İyi niyetli çabalar ise, iktidarların şu ya da bu yörüngedeki tutumları ile sonuç vermiyor, Eğitimi, yurt koşullarından ayrık olarak düşünmeye alışmış kafalar «ahlâk dersleri» ile sorunlarımızın bir anda çözülebileceğini sanıyor.

Orta öğretimde yabancı dil öğrenimini kur'aya bağlıyan düşünce de buradan kaynaklanmaktadır. Bir torbaya attığınız fişleri çekerek öğrenciyi eğiteceksiniz. Okulun merdivenine adımını daha ilk kez atan öğrenciye BAHT işinin geçerli bir meta olduğunu öğretmiş olmuyor muyuz... Ya da istediği bir dili çeken öğrencinin alnına ŞANSLILIK veya ŞANSSIZLIK damgasını peşinen yapıştırmıyor muyuz.. «Ne yapalım, şansın yokmuş» deyip geçiştirebilir miyiz sorunu... Çok derinlere inebilecek yaraların tohumlarını körpe beyinlere ekmekle ne kazanırız. Ömrü billâh öğreciyi izliyecek bir ŞANS labirentinde hep birlikte yitip gidiyoruz farkına varmadan. Kişiliksiz, onun bunun ağzına ve başka nasıl gelinebilir?

Çocuklarımıza, şansa yer vermeden, dimdik, yalnız kendine güvenerek de yaşanabileceğini öğretebiliyor muyuz?

Sorun budur. Piyangocu bir eğitimden hayır geleceğini sanmıyalım.

(*) TEKSİR Gazetesinin 56. sayısından.

İLKÖĞRETİMDEKİ DURUM (*)

İlköğretim : 1973 - 1974 öğretim yılında 37145'i köylerde, 4080'i şehirlerde bulunan 41225 ilkokulda 5.400.000 çocuğumuz öğrenim ve 160.000 öğretmen görev yapmıştır.

İlköğretimin, 7-12 yaş çağ nüfusu için, 1971 — 1972 öğretim yılında % 100 gerçekleşmesi planlanmışsa da, yıllara göre öngörülen yatırım ödeneklerinin ayrılamaması nedeniyle bu hedefe ulaşılamamıştır.

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, her yıl devlet gelirlerinin % 3 ünün ilköğretime ayrılmasını öngörmesine rağmen, I. ve II. Beş Yıllık Kalkınma Planları döneminde öngörülen yatırım ödenekleri ile ayrılabilen yatırım ödenekleri arasında 1,5 milyar TL. dolayında noksanlık olmuştur.

Bu dönemlerde ilköğretim alanında karşılaşılan en büyük sorun, bina yapımı ile öğretmen yetiştirme arasında bir paralelliğin kurulamayışı olmuştur. Bugün, kent okullarının % 50'sinden fazlasında ikili ve üçlü öğretim yapılmaktadır. İkili öğretim normal sayılsa bile üçlü öğretimin kesin olarak ortadan kaldırılması gerekmektedir.

Normal yeni kayıt artışının gerektirdiği kapasite yanında harap okulların yenilenmesi, kalabalık okulların normal şartlara dönüştürülmesi, geçici binalı okulların yeni okul binalarına kavuşturulması ve üçlü öğretimin önlenmesi için toplam 61.000 dersliğe ihtiyaç vardır. Bu sayıya ayrıca nüfus artışı için her yıl 5.000 dersliğin daha eklenmesi gerekmektedir. Halbuki geçmiş yıllarda ilköğretimde yıllar itibariyle yapılan derslik sayısı 3.500 dolaylarında kalmıştır. Bu yıl, ilk defa 5.000'in üzerinde derslik yapımına gidilmektedir..

İlköğretim çağında bulunan 785.000 çocuğumuzun okuldan yoksun bulunduğu 1973 — 1974 öğretim yılında okullaşma oranı, % 90 dolaylarındadır.

Son duruma göre mevcut 36.294 köyümüzün 32.933'ü ilkokula kavuşturulmuş olup 3.361 köyümüz okuldan yoksun bulunmaktadır.

1973 — 1974 öğretim yılında ilkokul mezunlarının orta öğretimin birinci devresine geçişi % 50 dolaylarındadır. Bu oran kentlerdeki okullardan mezun öğrenciler için % 75'e varmaktadır.

Her yıl ortalama 350.000 çocuğumuz hiç bir beceri kazanmadan, doğrudan doğruya hayata atılmakta ve kendilerine ilkokulda öğretilen teorik bilgileri, hattâ okuma yazmayı, bir süre sonra unutmaktadır. Bu durum, tamamlayıcı meslek kursları, pratik sanat okulları ve benzeri yollarla çocuklarımıza meslek becerileri kazandırmayı zorunlu kılmaktadır.

Bu durum bize, fırsat eşitliği yönünden, kırsal bölgedeki çocuklarımızın üst öğrenime geçiş olanaklarının sınırlı olduğunu göstermektedir.

(*) Milli Eğitim Bakanı Mustafa Üstündağ'ın 8.7.1974 tarihinde TÖB—DER II. Olağan Genel Kurulunda yaptığı konuşmadan.

ÖRGÜTLENMEYE ÇAĞRI

Beşyüzü aşkın şubesi ve 80 bin üyesiyle Türkiye'nin en yaygın ve güçlü öğretmen örgütü olan Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneğinin (TÖB—DER) **Terme Şubesi** olarak, arkadaşlarımızın yardımıyla sizlere bir arada oturma olanağı sağladığımız için sevinçliyiz.

Bugüne kadar güç koşullar altında yaşayan derneğimizin daha etkin ve daha güçlü olması, hiç şüphesiz arkadaşlarımızın, yıllardır öğretmenlerin birleşmesini engelleyen, bir takım çıkarlara hizmet eden yerel dernek ve lokallerden sıyrılıp kendi örgütü TÖB-DER'de birleşmeleri ile mümkün olacaktır. Yerel derneklerin bizi bölmekten başka sağlıyacağı hiçbir şey olamaz. Oysa çağımız demokratik toplumlarında meslek guruplarının bir örgütte toplanıp seslerini duyurması gereklidir. Yerel dernekler böyle bir bütünleşmeyi engelledikleri için zararlıdırlar.

En güç koşullarda, yurdun en ücra köşelerinde eğitim ve öğretim görevi yapan fedakâr ÖĞRETMEN baskılardan kurtulmanın ekonomik ve özlük haklara sahip olmanın, yine kutsal bir görev olan halkı uyandırmanın en etkin çözüm yolu örgütlenmek ve yasalar çerçevesinde örgütlü mücadele vermektedir. Öğretmenler, halkımızın insanca yaşayacağı mutlu bir Türkiye için üstlenecekleri görevi ancak örgütlenerek yapabilirler. Tek tek yapılan mücadeleler, hiçbir zaman amaca ulaştırıcı olmamıştır. Ancak bütünleşerek demokratik baskı gurubu olabilir, giderek sorunlarımızı çözebiliriz.

Geçmişte elimizden alınan hakları yasal yollarla çalışarak elde etmek için, elimizden alınan sendikal haklara yeniden kavuşmak için mücadele veren TÖB-DER'de birleşmeliyiz.

TÖB—DER'in amacı **«Atatürk Devrimleri, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ile, Anayasanın Millî, Demokratik, Lâik ve sosyal hukuk devleti kapsamı içinde üyelerinin tüm ekonomik, sosyal ve özlük haklarını koruyup geliştirerek birleşmelerini ve dayanışmalarını sağlamaktır.»**

TÖB—DER Terme şubesi olarak lokal binasına kavuştuktan sonra üye sayımız yüzü aşmıştır. Amacımız lokalimizi, kahvehane havasından kurtarıp eğitim ve dinlenme yeri yapmaktır.

Türkiye'nin her öğretmeni aynıdır, sorunları birdir. Bu ortak sorunlarda bir bütün olarak hareket edildiğinde çözümlenir. Öğretmen olarak haklarımızın alınmasında belirlenen amaçlar etrafında, birleşme ve dayanışmamızı sağamak yolunda Türkiye'nin tek ve en güçlü öğretmen örgütü TÖB—DER çatısı altında sizleri örgütlenmeye çağırıyoruz. Unutmıyalım:

ÖRGÜTLÜ YÜZ KİŞİ - ÖRGÜTSÜZ YÜZBİN KİŞİDEN DAHA GÜÇLÜDÜR.

TÖB — DER TERME ŞUBESİ
YÖNETİM KURULU

ATATÜRK VE KOMÜNİZM

Belgesel bir değeri olan bu kitap «Atatürk'ün Komünizm ve Sovyetler Birliği hakkındaki söylev, demeç ve yazışmalarından oluşmaktadır. Bu belgeler 1919 — 1922 yılları arasındaki belgelerdir.

Kitabı yayınlayan Anadolu Yayınları Sahibi Rasih Nuri İleri amacını şöyle belirlemektedir: «Atatürk'ü kendi fikir ve mücadelesiyle sunmak ve olsa olsa onun davranışlarını değerlendirmektir.»

«Atatürk'ün 1920 yılındaki (durum muhakemesi) ve kumandanların ona verdikleri cevaplar kitabın bel kemiğini teşkil etmektedir.»

ATATÜRK VE KOMÜNİZM 25,— TL.
TÖB — DER İstanbul Şubesi
Vezir Çeşme Sokak No. : 3
Aksaray — İstanbul
adresinden % 25 indirimli sağlanabilir.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINDAN DİLEKLERİMİZ

Millî Eğitim Bakanlığından da dileklerimiz vardır: Son yıllarda kimi okullarımızın müdürleri ve öğretmenleri, özleşmekte olan Türkçeyi komünistlik belirtisidir diye çocuklarımıza yasak edecek kadar geri bir düşünceye saplanıp Türk Dili dergisini okullarına sokmamış ve özleşmiş Türkçeye yönelen öğrencileri mimlemişlerdir. Aynı eğilim Talim ve Terbiye Dairesinin kimi üyelerinde de görülmüştür. Bunlar, incelenmek üzere kendilerine verilen yapıtları, yeni türetilmiş sözcüklere yer vermiş ise, geri çevirmişlerdir. Okullar için yazılacak kitaplarda Yazım Klavuzuna uyulması Tebliğler Dergisinde yer aldığı halde geçen yıllarda Bakanlığın ve Kültür Müsteşarlığının bastırdığı kimi yapıtlarda Yazım Kılavuzuna uyulmamıştır. Üç yıl önce, içine devrimlerimizi ve Atatürk ilkelerini yaralayıcı yapıtlar da sokuşturulduğundan yayımlanması Millî Eğitim Bakanlığınca durdurulmuş olan 1000 Temel Eser dizisi geçen yıl Kültür Müsteşarlığınca yeniden başlatılmış ve bunlar arasında yeniden devrimlerimize ve Atatürk ilkelerine ters düşen kitaplar yayımlanmıştır. Okullara dili özleştirme çabalarını yeren genelgeler gönderilmiş, devrimlere uymayan kitaplar salık verilmiştir.

Dili özleştirme çabası, tutucuların gerçeğe uymayan propagandalarında ileri sürdükleri gibi dilimizde hiç bir yabancı sözcük bırakmama tutkusu değildir. Dilimizi, Türkçesi bulunan ya da kolayca bulunabilecek olan yabancı sözcükler baskısından kurtarma çabasıdır. Bunu yapmazsak dilimiz geri kalmışlıktan yoksulluktan nasıl kurtulacak, nasıl gelişme yoluna girecektir?.

Geçen yıl (24 Haziran 1973'te) yayımlanan Millî Eğitim Temel Kanununun 10. maddesi, bu yolu kapamak isteyenlerin kolaylıkla yararlanabileceği bir dayanak olmuştur. O maddede «millî kültürün bozulup yozlaşmadan kendimize hâs şekli ile, evrensel kültür içinde korunup geliştirilmesine ve Türk dilinin, eğitimin her kademesinde, özellikleri bozulmadan ve aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem verileceği çağdaş eğitim ve bilim dili halinde zenginleşmesine çalışılacağı ve bu maksatla Millî Eğitim Bakanlığınca gereken tedbirin alınacağı» yazılıdır.

Önce, maddenin dili çelişkilerle doludur: İçinde bir yandan kimilerinin aşırı saydıkları *eğitim, tür, ilgi, uygulanma, evrensel, önem, özellik, yozlaşma, çağdaş, bilim* sözcükleri; öte yandan artık kullanılmaktan düşmüş ve düşmekte olan *kademe, faaliyet, inkılâp, ifade, millî, hâs, şekil, unsur, maksat, tedbir* «kelime» leri görülmektedir. Kültürümüzün geliştirilmesinden ve dilimizin zenginleştirilmesinden söz edilen bu maddede Türkçeleri bulunan yabancı sözcüklerin de kullanılması, dili geliştirme ve zenginleştirme yollarından biri olarak gösterilmek isteniyorsa büyük bir yanılgı içine düşülmüş demektir.

Maddenin dilini ölçü alan bir uygulayıcı «terbiye» yerine «eğitim»i,, «nevi» yerine «tür»ü, «âlemrümul» yerine «evrensel»i, «ehemmiyet» yerine «önem» i, «tereddi» yerine yozlaşma» yı kullanan bir öğrenciyi aşırılığa kaçmış sayamayacaktır. Çünkü bu yeni Türkçe sözcükler, sözünü ettiğimiz 10. maddede kullanılmıştır. Ama, «şekil»i değil «biçim»i, «millî» yi değil «ulusal»ı, «inkilâp»ı, değil «devrim»i yeğleyen öğrenciyi aşırılıkla suçlayabilecektir. Çünkü 10. maddede bu Türkçelerin kabul edilmemiş olduğunu ileri sürecektir. «Hususîyet»i eskimiş «hâs» sözcüğüne neden yaşama hakkı tanımıştır? Akıl ermiyor. Türk dilinin, aşırılığa kaçılmadan öğretilmesine önem veren bu madde, aşırılık kavramının zaten belirsiz olan sınırını büsbütün karartmaktan başka bir iş yapmamıştır.

Sonra, bir yandan aşırılığa izin vermemek bir yandan da dilin çağdaş bilim dili halinde zenginleşmesine çalışılacağını söylemek tavşana kaç, tazıya tut demek değil midir?

Özüyle de, sözüyle de yön göstermek şöyle dursun, uygulayıcıları şaşkınlık içinel sürükleyen bu maddenin kısa zamanda ya işe yarar duruma getirilmesi, ya büsbütün kaldırılması gerektir.

(*) Türk Dil Kurumu'nun 7.7.1974 günü toplanan XIV. Kurultayına sunulan Yönetim Kurulu Raporundan alınmıştır.

Orta Dereceli Okullarda Sanat Ve İş Eğitimi

Ertuğrul SARAÇ

Yazıya başlamadan önce sanat ve iş eğitiminin kısa bir tanımı; «kişinin yaratma isteğini, gücünü içinde yaşadığı toplumun ve çağın kereksinim ve koşullarına göre ortaya çıkarma ve geliştirme» diye yapılabilir.

Orta dereceli okullarımızda uygulanan sanat ve iş eğitimi kökünü plâstik sanatlardan alır. (Resim-grafik-yontu-seramik-görevsel ve dramatik sanatlar). Sanat ve iş eğitimi kapsamında; maddeyle karşı karşıya yapılan çalışmalar ve estetik çalışmalar yer alır.

Orta dereceli okullarımızda görev yapan sanat ve iş eğitimi öğretmenleri, eğitim enstitüleri ve akademi çıkışlıdırlar. Bu yüksek okulların uyguladıkları sanat ve iş eğitimi programlarının biçim ve öz yönünden Türk toplumuna geçerliği gerçekten tartışma götürür niteliktedir. (Doyumsuz kapitalist açlıkların sözde; duygusal tatminlerini karşılama açısından).

Türkiye'de gerçek olan şudur: Türkiye geri kalmış bir ülkedir. Yarı feodal kalıntılar vardır. Ve ülke yönetimine etkili olan çelişkili kapitalizmdir. Bir ülkenin tüm sorunları ekonomik yönetim şeklinden soyutlanamayacağına göre, eğitim sorunu ve bunun içinde (gerçekten önemli yeri olan) sanat ve iş eğitimi bu sorunlardan soyutlanamıyacaktır.

Şu an Türkiye'deki orta dereceli okullarda ereği saptanmış belli bir sanat ve iş eğitimi programı yoktur. (1940'lardan sonra hazırlanan tümüyle çağdaş-modern, sanat ve iş eğitiminden yoksun tümüyle tüketime yönelik kişileri yetiştirmek için hazırlanan program dışında).

Sanat ve iş eğitiminin etkin ve gerçek uygulaması, devrimci öğretmenlerin çabaları ile yürütüle gelmektedir bu gün. (Yozlaştırmaya karşın amansız bir savaşla).

Her kişi yaratıcıdır olanakları ölçüsünde. Olanakların var olduğu sürece toplumsal ve ekonomik ölçüler bile bir yerde pasifleşmektedir. Ancak bu pasifleşme noktası gerçekten uzun süreçli değildir. Ve toplumsal sorunlardan kesinlikle ayrılamamaktadır.

Sanat bir silâhtır. Bizim görevimiz bu silâhın gerçek sahipleri olan halk çocuklarına kazandırılmasıdır.

Sanat ve iş eğitiminin ereklerinin başında kişilerin yaratıcılıklarını geliştirmek gelir. Bu direkt devrimci bir özelliktir. Anlatım olanağının özgürce sağlanması ikinci erektir. Üçüncü erek ise kendi öz kültüründen evrensel kültüre yönelmelidir. Ki bu da devrimci bir özelliktir.

Şu durumda uygulanması gereken metod ve sanat-iş eğitimi programları; yoksul kitlelerin uyarılması için insancıl (yaratma olanağı tanıyarak) ve kendilerinin olan yöntem takip etmektir.

TÖB — DER'DEN ŞUBE VE ÜYELERİMİZİN ÖDEMELİ OLARAK İSTİYEBİLECEĞİ KİTAPLAR :

Kitabın Adı :	Yazarı :	İndirimli Fiyatı
1. Hukuk Yazıları	Avukat Halit Çelenk	10 TL.
2. İş ve Meslek Eğitimi	İ. Hakkı Tonguç	5 TL.
3. Devrimci Eğitim Şûrası	TÖS Yayını	10 TL.
4. Büyük Eğitim Mitingi	TÖDMF Yayını	5 TL.
5. Büyük Eğitim Yürüyüşü	TÖS Yayını	2,5 TL.
6. Öğretmenin Hukuk Rehberi	TÖS Yayını	2,5 TL.
7. Savunma Stratejisi ve Ulusal Ordu	Haydar Tunçkanat	0,5 TL.
8. Montaj Sanayii	Hilmi Özgen	0,5 TL.
9. Dünya Olayları ve Dış Politikamız	İbrahim Çamlı	0.5 TL.
10. Toprak ve Tarım Reformu	Sami Küçük	0,5 TL.
11. Türk Halkının Beslenme Sorunu	Osman Nuri Koçtürk	0,5 TL.

Kıbrıs ve Emperyalizm

Cemil ÇAKIR

Tüm dünya halkları birbirleriyle kardeştirler. Kalkların kendi aralarında kardeşliğini zedeleyecek, kardeşliğini bozacak hiçbir çelişkileri yoktur. Ne var ki tüm sınıflı toplumlarda üretim araçlarını elinde bulunduran egemen güçler, kendi sınıfsal çıkarlarını sürdürmek, bozulan sınıfsal çıkarlarını sürdürmek, bozulan sınıfsal çıkarlarını düzeltmek için, zaman zaman halkları birbiriyle boğuşturup birbirine kırdırtmaktadır.

Kölelik ve feodal üretim biçimindl ve bu üre tim biçimlerinin oluşturduğu devlet düzeninde ara larında hiçbir çelişkileri olmayan halk, köle sahipleri tarafından karşı karşıya getirilir, savaş meydanlarında, kale burçlarında birbirlerinin kelleleri uçurtullurdu. Gene, bir köle sahibi başkasının kö lesini öldürdüğünde, onun da bir kölesi öldürülür, efendilerin hiçbir sorumluluğu olmazdı.

Büyük coğrafî keşifler, yeni buluşlar ve teknik ilerlemelerle zenginleşen ve ekonomide ağırlığını hissettiren tüccarlar, feodal derebeylerin iktidarlarına son vererek kendi iktidarlarını kurmak istiyorlardı. Feodal derebeylerle tek başına mücadeleyi göze alamayan burjuvazi, bir takım özgürlük sloganlarıyla emekçi halkı yanına almak istedi. Feodal derebeylerin buyruğunda kalan emekçi halkla, burjuvazinin özgürlük vaadlerine inanan emekçi halk kıyasıya birbiriyle savaştı ve birbirlerini öldürdü. İktidarı ele geçiren burjuvazi, birlikte, feodal düzene karşı savaş verdiği emekçi halka, bu kez de kendi zulüm yapmaya başladı. Çünkü, ülkenin ekonomisine ve politikasına hâkim olarak iktidarı ele geçirmişti. Kendi iktidarını sürdürmek ancak emeğin sömürülmesine bağlıydı. Bu nedenlerle devrimciliği bitti, tutuculuğu ve halklar üzerinde zulmü başladı.

Ülkelerinde iktidarı alan burjuva sınıflarına, yalnızca kendi emekçilerinin ürettiklerine dayalı sömürü yetmemeye başladı. Başka ülkelerin emekçilerini de sömürmek ve dünyada tek başlarına egemen olmak istiyorlardı. Bu nedenlerle kapitalist ülkeler, dünya ülkelerini ve halklarını boyunduruk altına almak ve dünyayı paylaşmak için, ülkelerin üzerine saldırtmaya ve masum halkları birbirine kırdırtmaya başladılar. İşte, tarihte görülen birinci ve ikinci dünya savaşları, emperyalizmin dünyayı yeniden paylaşma ve bu kargaşalıkta sosyalizmin kökünü kazıma savaşlarıydı. Bu amaçlarla milyonlarca kardeş halk birbirlerine kırdırıldı.

Emperyalizme, birinci ve ikinci paylaşım savaşları pek pahalıya maloldu. Örneğin, birinci savaşta bir ülke, ikinci savaşta ise dünyanın üçte biri sosyalist olmuş ve ezilen ülkelerin halklarında bağımsızlık mücadelesi başlamıştır. Bu bağımsızlık, demokrasi ve sosyalist mücadeleler emperyalizmin kalelerinde ardarda gedikler açmaya başladı. Ayrıca, emperyalizmin kendi iç çelişkileri de gün geçtikçe derinleşiyor, bu çelişkileri savaşla çözümlemeye, birinci ve ikinci dünya savaşından aldıkları ders nedeniyle girişemiyorlardı. Ve ayrıca karşılarında en az kendileri kadar güçlü bir sosyalist ülkeler topluluğu ve bunların da ötesinde halkların emperyalizme karşı mücadelede kararlılıkları vardı. Bu nedenlerle can çekişen, can çekiştikçe küstahlaşan, azgınlaşan ve kuduran emperyalizm dünyanın neresinde bir kıpırdama ve uyanış görürse, çeşitli oyunlarla bu hareketleri saptırmaya çalışıyor, ülkelerde faşizm uygulatıyor, iç savaşlar çıkartıyor, şövenist duyguları körükleyerek bazı ülkeleri karşı karşıya getirip halkları birbirine öldürtüyordu. İkinci paylaşım savaşından bu yana Kore'de, Vietnamda, Orta-Doğu'da, Şili'de ve en son olarak Kıbrıs'taki durum, emperyalizmin üçüncü bunalım devresinin neticeleridir.

Halkların baş belası, işçi sınıfının en gaddar düşmanı Amerikan emperyalizmi, güdümündeki faşist Yunan Cuntasına Kıbrıs'ta darbe yaptırdı. Ve Kıbrıs'ta faşist Sampson yönetimini getirdi. Amacı, faşist Yunan Cuntasını güçlendirmek, halkların kardeşliğini ve birliğini bozarak birbirini kırdırmak, Türkiye'de demokratik boyutları genişletece-ğini söyleyen iktidara gözdağı vermek ve tüm bunların ötesinde Akdeniz'de ve Orta-Doğu'da egemenliğini ve çıkarlarını sürdürmek, uyanan bölge halklarının bağımsızlık ve demokrasi mücadelelerini sindirmek ve bastırmaktı. Türkiye Kıbrıs'taki faşist yönetime karşı müdahale etti. Ve emperyalizmin bu oyunu geriledi. Bu müdahalenin amacı şüphesiz ilhak değildi. Kıbrıs'ın bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü, Kıbrıs halklarının kardeşliğini ihlâl değildi. Amacı, Kıbrıs'taki faşist yönetimi devirmek, orada yaşayan hakların kardeşliğini güçlendirmek, faşist uygulamanın zulmüne son vermek ve Kıbrıs halkalarının kendi geleceklerini, kendilerinin tayinine yardımcı olmaktı.

Ancak, birinci oyununu tutturamayan emperyalizmin amaçta değil, taktikte değişikliğe gittiğini söylemek isteriz. Önce barış masası oyunlarıyla emperyalizm, ülkemizin bu tavrını değiştirmesini, ülkemizin gaddar ve istilâcı olmasını istemektedir.

Okul Kitaplıklarının Durumu ve Birkaç Öneri

Mahmut YAŞAR

İnsanoğlu, kitaplara her çağda ve her ülkede değer vermiş, saygı duymuştur. Yüzyılımızda ise kitaplara verilen önem iyice belirlenmiştir. UNESCO 1972 yılını «Kitap Yılı» olarak kabul etmiştir. Biz bu yazımızda kısaca okul kitaplıkları üzerinde durmak istiyoruz.

Bilmem okul kitaplıklarına hiç göz attınız mı; Biz, ortaokul kitaplığına, şöyle bir göz gezdirdik. Yüzlerce kitap. Bir yanda beyaz sırtlı kitaplar: Yunan Klâsikleri, Lâtin Klâsikleri, Rumen Klâsikleri, Şark-İslâm Klâsikleri... Ksnofhon, Eflâtun, Aıskhylos, Aristofhanes ve Trentius'un... yapıtları. Cemî Firdevsî, Mevlâna, İbni Haldun, Nizamî, Hafızı Şirazî, El-Kuşeyrî, Nasır-ı Hüsrev ve Ferideddin-i Attar'ın... yapıtları. Öte yandan, renk renk 1000 Temel Eser dizisi: Şehir Mektupları (Ahmet Râsim), Çağlayanlar (Müftüoğlu Ahmet Hikmet), Gönül Hanım (Müftüoğlu Ahmet Hikmet) Evliya Çelebi Seyahatnamesi'nden Seçmeler (Atsız), Şeyh Galib Divan'ından Seçmeler (Abdülbâkî Gülpınarlı). İbn Batuta Seyehatnamesi'nden Seçmeler (İsmet Parmaksızoğlu), Türk Mitolojisi (Bahaddin Ögel), Türk Kültürünün Gelişme Çağları (Bahattin Ögel), gibi nice yapıt...

«İyi kitaplar çok iyi, kötü kitaplar da çok kötüdür» diyor Emerson. Öyle. Şu okul kitaplıklarındaki Dünya Klâsikleri dizisinde pek çok değerli kitap var. Ne var ki, öğrenciler, bilgi düzeylerinin üstünde olan bu kitapları anlamıyorlar; ilgi duymuyorlar bu kitaplara. Aslında, insanlık tarihinin birer kesiti olan bu yapıtlar, yetişkin okurları bile ilgilendirmiyor pek. Daha çok, tarihçileri, edebiyat tarihçilerini, toplumbilim uzmanlarını, felsefe uzmanlarını ilgilendiriyor bu yapıtlar.

Okul kitaplıklarındaki 1000 Temel Eser dizisine gelince iş değişiyor. Bu dizideki yapıtlara, iyi, değerli demeğe dili varmıyor insanın. 12 milyon lira harcanarak oluşturulan ve «Temel Eser» niteliği taşımayan bu yapıtları devrimciliğe, Cumhuriyet rejimine karşı çıkmakta ve sömürgeciliği savunmaktadır. Böylesine ilkel düşüncelerin

---

Çünkü oyun kısmen de olsa bozulmuştur. Emperyalizm ikinci oyununa geçmiştir. Bu oyun gayet açıktır. İlk bağımsızlık savaşını veren ülkemizi bağımsızlık düşmanı, gaddar ve istilâcı olarak dünya kamuoyuna göstermektir. İkinci oyunda amaçlarının birisi budur. İkinci amaçları, İngiliz ve Fransız emperyalizmi Yunanistan'ı, Amerikan emperyalizmi Türkiye'yi tutar görünerek, Türkiye'de Amerikan emperyalizmine, Yunanistan'da Fransa ve İngiltere emperyalizmine karşı antipatileri silmek, emperyalizme karşı yıllardır yiğitçe verilen mücadeleleri gölgelemektir. Üçüncü amaç da, ülkelerinde itibardan düşen, ülkeleri halkına zulüm ve işkence yapan bazı güçlerin yeniden itibar kazanmasıdır. Ve dördüncü amaç ise, Kıbrıs'ın taksimini sağlayarak iki taraflı emperyalizmin üssü haline getirmek ve yukarıda söylediğimiz gibi esas amaçlarını bu oyunlarla gerçekleştirmektir. Bu arada Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs emekçilerinin alın terleriyle elde edilmiş milyarlar silâh tekellerinin kasalarına girecektir. Tüm bu nedenlerle biz Türkiye'li yurtseverler, ilerici ve devrimciler emperyalizmi ve faşizmi lânetliyor bu düşmanlarla mücadeleyi görevimizin en büyüğü sayıyoruz. Tüm dünya halklarının kardeş olduğuna inanıyor, emperyalizmin ve faşizmin oyunlarına son derece dikkat edilmesini istiyoruz. Ve dünyanın her yerinde olduğu gibi Kıbrıs'ta da masum insanların kanlarının dökülmesini, Kıbrıs'ın ilhakını veya Enosis isteyenleri bağımsızlık, demokrasi ve halk düşmanları olarak ilân ediyor, Kıbrıs'ta halkların kardeşliğine dayanan, Kıbrıs'ın tam bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü zedelemeyen, her türlü dış etkenlerden arınan bir çözümün gerçekleşmesini istiyoruz. Ve diyoruz ki, hiçbir halkın düşmanı başka ülkelerin halkları değil, emperyalizm ve faşizmdir. Ve gene diyoruz ki, Kıbrıs halklarının rızası olmadan, Kıbrıs halklarının kardeşliğine dayanmayan ve dışarıdan empoze edilen hiçbir çözüm yolu, gerçekçi çözüm yolu değildir.

ürünü olan bu yapıtların, Millî Eğitim Bakanlığınca yapımlayıp okul kitaplıklarına gönderilmesi, toplum tarihimize kara bir leke olarak geçecektir şüphesiz...

Şeyh Galib Divanı'ndan Seçmeler (Hazırlayan: Abdülbâki Gölpınarlı) adlı yapıttan aldığımız şu beyitleri, birlikte okuyalım:

.....

Ammâ biri duhter-î semen-ber
Biri püser-î Nesih-peyker
Hüsn eylediler o duhtere âd
Ferzend-i güzine Aşk-ı nâ-şâd

İşte size iki beyit, 1000 Temel Eser dizisindeki bir kitaptan. Günümüzün ve geleceğin genç kuşakları okuyacaklar bu dizeleri. Okuyacaklar da bilgilenip aydınlanacaklar... Yazık. Yazık doğrusu...

Başaran, bir yazısında, (Cumhuriyet, 29 Aralık 1972) «...Yazık, okullarımız da inceleme, okuma alışkanlığı kazandırmıyor. Kitaplıklarımız birer depo durumunda», diyor. Dert yanıyor kısacası. Kitaplıklar, öğrencilerin anlamadıkarı, sevmedikleri, ilgi duymadıkları kitaplarla doluysa; okul ne yapsın, öğretmen ne yapsın... Sayın Başaran, eğri cetvelden doğru çizik çıkar mı hiç!

Bugünün gençlerini gerçekten insan yapmak, yarınlarımızı güçlü ve güvenilir ellere bırakmak istiyorsak, gençlerin isteklerine uymak zorundayız. Ortaokul son sınıf öğrencilerine uyguladığımız basit bir anket bile, bu gerçeği doğrulamaktadır. Öğrencilere, sevip okudukları yazarları sorduk. Sonuç şöyle: % 20'si Fakir Baykurt'u sevip okuyor. % 17,5'u Ömer Seyfettin'i, % 10'u Orhan Kemal'i, % 10'u Bekir Yıldız'ı, % 10'u Yaşar Kemal'i, % 7'si Sait Faik'i, % 5'i Kemalettin Tuğcu'yu, % 2,5'u Yakup Kadri'yi, % 2,5'u M. Emin Yurdakul'u, % 2.1'i de Reşat Nuri'yi sevip okuyorlar.

Bu duruma göre, suçlu gençler değil. Onların isteklerini umursamayanlar suçlu. Bizler, daha yerinde bir sözle yöneticiler suçlu. Bakınız, seviliyor Fakir Baykurt. Ama, okul kitaplıklarına sokulmuyor kitapları... Diğerleri de öyle: Orhan Kemal'e, Yaşar Kemal'e Bekir Yıldız'a yasak okul kitaplıklarında yaşamak... Olmaz böyle şey, olmaz Irmağı tersine akıtmak olmaz! Kulak verelim gençlere.

Okul kitaplıkları ile ilgili birkaç önerimizi aşağıya sıralıyoruz:

1. Okul kitaplıklarında bulunan Atatürkçülük, 27 Mayıs ve Anaysasa düşmanlığını işleyen; batılılaşmaya, devrimciliğe Cumhuriyet rejimine karşı olan 1000 Temel Eser (!) dizisinden olan yapıtlar, Millî Eğitim Bakanlığınca toplatılıp, kaldırılmalıdır.

2. Okul kitaplıklarının yönetimi, yönetici öğretmenin omuzlarından alınmalıdır. Çünkü, otuz saat ders okutan öğretmen, bu alanda verimli olamamaktadır. Çözüm yolu -maddî külfetine karşın- her okula, bir kitaplık memuru atamaktır.

3. Çağdaş yerli ve yabancı yazarların sanatçıların yapıtları, Millî Eğitim Bakanlığınca satınalınmalı; bu yapıtlar yine Millî Eğitim Bakanlığınca bastırılıp ivedilikle okul kitaplıklarına gönderilmelidir. Çünkü çağdaş insan, çağdaş yapıtlarla yaratılabilir.

4. Çağımızın gerisinde kalmış, Türkiye koşullarına ayak uyduramamış, tutucu ve geri eğilimli ellerde bulunan «Talim-Terbiye Kurulu», çağdaş, yenilikçi devrimci bir «kurul» niteliğine getirilmelidir. Çünkü, bu kurulun olumsuz ve yanlı kararları, okul kitaplıklarını doğrudan etkilemekte; öğrenciler açısından onarılmaz yaralar (örneğin Sağ ideolojinin propagandasını yapan yapıtları okul kitaplıklarına salık vermesi vb.) açmaktadır.

TÖB-DER

TÜRKİYE ÖĞRETMENLERİNİN DEMOKRATİK MÜCADELE ÖRGÜTÜ TÖB-DER'in 15 günlük yayın organıdır.

yıllık abonesi 20 tl

gazi mustafa kemal bulv.14/1 ankara

AF YASASINA GÖRE BAŞ VURMA YÖNTEMİ

Avukat Halit ÇELENK

Genel Af Yasası kaçak durumda bulunanların tan yararlanmalarını kabul etmiş ve yararlanma çimini saptamıştır. Yasaya göre yurt içinde bulu- ın kişiler yasasının yürülüğe girmesinden başla- ırak üç ay ve yurt dışında bulunanlar da bir yıl inde *resmî mercilere* başvurma koşulu ile aftan ırarlanacaklardır. Bu süreler geçtikten sonra ya- lacak başvurmalar geçersiz sayılacaktır.

Yasanın koyduğu sürelerle başvurma biçimleri zerine açıklamalarda bulunmayı, olası duraksama- rı giderme bakımından yararlı görüyoruz.

1 — Af Yasası Resmî Gazetede yayınlandığı in yürürlüğe girmiştir. Yayın günü 18 Mayıs 1974 duğuna göre yasa ayni günde yürürlüğe girmiş lmaktadır. Bu duruma göre yurt içinde bulunan açak kişilerin üç aylık başvurma süreleri 18.8.1974 ününde sona ermiştir. Ancak 18 Ağustos günü azara yani resmî tatil gününe rastladığından süre asa gereği bunu izleyen 19 Ağustos Pazartesi günü kşamı sona ermiş bulunmaktadır.

Yurt dışında bulunan kaçak işçilerin başvurma iresi ise 18 Mayıs 1975 gününde yani Af Yasa- nın Resmî Gazetede yayınlandığı günden bir yıl onra sona erecektir.

2 — Türk Ceza Yasasının 141 ve 142. mad- elerine göre cezalandırılan ya da haklarında kor uşturma açılan kişiler 1803 sayılı Af Yasasının ışında bırakılmışlardır. Ancak Anayasa Mahke- ıesi, açılan iptal davası sonunda, anılan maddeleri f dışı bırakan yasanın beşinci maddesini iptal et- ıiştir. Böylece bu maddelerden hükümlü olanlar ya a haklarında kovuşturma açılanlar da aftan yarar- ıanmllardır. Anayasa Mahkemesinin kararı Resmî Gazetede 12 Temmuz 1974 gününde yayınlanmış e yürürlük için ayrıca bir süre saptanmadığından u karar yayın gününde yani 12 Temmuz 1974 ürülüğe girmiştir.

141—142 nci maddelerden hükümlü olanların a da haklarında bu maddelerden kovuşturma açı- anların teslim olma süreleri, inancımıza göre Ana- asa Mahkemesi kararının Resmî Gazetede yayın anması gününden başlayacaktır. Yani yurt içinde ulunan kaçak kişiler 12 Ekim 1974 ve yurt dı- ında bulunanlar da 12 Temmuz 1975 gününe ka- lar resmî mercilere başvurabileceklerdir. Çünkü naddelerle ilişkisi olan kaçak kişiler için aftan ya- arlanma hakkı, Anayasa Mahkemesi kararının Res- nî Gazetede yayınlanması gününde doğmuştur. Anayasa Mahkemesi kararından öce böyle bir hak loğmuş olmadığı gibi bir başvurma hak ve süresi de söz konusu olamaz. Bir hakkın kullanılması, ancak o hakkın doğması ve var olmasına bağlıdır. Mevcut olmayan bir hakkın kullanılması söz konusu olamaz. Aşağıdaki olasılıklar da bu düşünceleri doğrulamaktadır.

Yüksek Mahkeme 141—142 inci maddelere ilişkin istisna hükmünü 12 Temmuz 1974 gününde değil de, daha sonra örneğin 15 Temmuz 1975 gününde iptal edilmiş olsaydı üç aylık ve bir yıllık süreler 15 Temmuz 1975 gününde işlemeye başlayacaktı. Bu durumda 3 aylık ve bir yıllık sürelerin başlangıcı Anayasa Mahkemesi kararı değil de yasanın yayın günü olarak kabul edilirse, süreler geçmiş olacağından bu hak ortadan tamamen kalkmış olacaktır. Yine Anayasa Mahkemesi iptal kararını 18 Ağustos 1974 gününden sonra verseydi, karşı düşünceye göre yurt içinde bulunan kaçak kişilerin aftan yararlanmaları ve bunun için başvurma hakları tamamen ortadan kalkacaktır. Bu olasılıklar düşüncemizin yerindeliğini doğrulamaktadır.

3 — Yurt dışında bulunan kaçak kişiler bulundukları yerin Türk konsolosluğuna bir dilekçe ile başvurmalı ve olayı açıklayarak yurda dönmek için belge istemelidirler. Konsoloslukların böyle bir belge vermek görevleri gereğidir. Yasaları uygulamakla görevli konsoloslukların Af Yasasının bu emrini yerine getirmeleri de yasal bir zorunluluktur.

4 — Yurt dışında bulunan kişilerin konsolos- luğa başvurmaları, bir yıllık yasal başvurma süresini keser. Yani bu başvurmayı yapmakla kişi aftan yararlanma hakkını kazanmış olur. Af Yasası «Resmî Mercilere Başvurma» sözünü kullanmıştır. Konsolosluğun, yurt dışıdaki bir vatandaş için, özellikle yurda girmesi bazı yasal işlemlere bağlı yurttaşlar için «Resmî Başvurma Mercii» niteliğinde olduğu kuşkusuzdur. Bu yönden böyle bir başvurma geçerlidir.

Konsoloslukça yapılması mümkün herhangi bir yazışma ya da formalite sonunda yurda dönme gerçikirse, ilgilinin hakkı kaybolmaz.

5 — Yabancı bir ülkeden yurda dönmek istiyenlerin, yurt dışında bulunduklarına dair o ülke resmî makamlarından alınmış bir belgeyi ya da bu hususu gösterir bir yazıyı sağlamaları ve yanlarında bulundurmaları yeride bir tedbir olarak düşünülebilir.

6 — Yurda dönenler infaz savcılığına başvuracaklardır. Bu kişilerin özellikle davalarının görüldüğü ya da soruşturmalarının yapıldığı yer infaz savcılığına başvurmaları, işlemlerinin kolaylıkla yapılması bakımından yararlıdır.

DİL VE GELİŞME

Hikmet ALTINKAYNAK

Dünyanın döndüğünü Galile'den bu yana kabullenmeyen var mıdır? Buna göğsümüzü gere gere «yoktur» biçiminde yanıt vermek güç. Kaç kişi «hayır» cılar? Belki on, belki yüz, belki bin kişi. Onbinler, yüz binler de olabilir bu sayı. Doğru, sağlıklı bir sayı bulmak için; geri bıraktırılmış ülkeleri tek tek incelemek ister. Bu insanlar ki aynı zamanda dünyanın değişmekliğini anlamaktan, kavramaktan uzaktılar.

Dünya, en küçük zaman parçasında bile bir değişim içindedir. Durağan değildir. Bu kuram insan içinde geçerli. Var olan insanın düşünceleri; düşüncelerin anlatılmasında bir araç durumunda olan «Dil»i de...

Dil, insan yaşayışındaki anlamlı, önemli yeri böyle belirlenirken; dünyayı durağan görenlerce; gelişimden yoksun, güdük bırakılmak istenmektedir. Doğmatik bir uykuyla uyuşturulmaktadır.

Bir amaç gerçekleştirmek istiyorsak, «araç» ın önemini yadsıyamayız. En azından onca önemi vardır. Sözgelimi Kubbealtı Cemiyetinden bir yetkiliyi (!) getirip öğrencilerime «Dünyanın nasıl paylaşıldığını» anlatmasını istesem, sanırım ilk anlayamadıkları, «Allahütalâa Hazretleri böyle irade buyurmuşlar,» sözü olacaktır

İşte bu anlayışa karşı koymak, bir dil birliğine gitmek, düşünce gelişimlerine karşılıklar bulmak için birçok yapıtlar yayımlanagelmektedir. Bunların başında kuşkusuz ki Türk Dil Kurumu yayımları gelir. Aylık «Türk Dili» dergisinin dışında pekçok yapıtlarla işlevini kırk bir yıldır, sürdürmektedir. TDK'nin Genel yazmanı Ömer Asım Arsoy, Gelişen Türkçemiz (*)

Gelişen Türkçemiz, öğretmen Yılmaz Elmas'ın başarılı bir incelemesinin sonucu. TDK'nun: «Dilimizin özleşmesini ve bütün bilim, teknik ve sanat kavramlarını karşılayacak yolda gelişmesini devrimci bir anlayışla ve bilim metodlarına uygun olarak sağlamaya çalışmaktır,» amacı. Yılmaz Elmas benimsemiş bu amacı. Belgelemiş Güzel Türkçemizle. Yapıtın konu başlıkları şöyle:

1 — Atatürk'ün Dilciliği,
2 — Türk Dili Üzerinde Söylenenler,
3 — Ulusal Eğitim Bakanlığının Türkçeye Gösterdiği Özen,
4 — Yeni Yetişen Kuşağın Türkçesi,
5 — Güncelerdeki - Gazete - Yazarlarının Türkçesi,
6 — Güncelerin Türkçesi,
7 — Türkçe Sözler,
8 — Sözlük.

Düşüncenin kitleye gitmesini istiyorsak dile, başvurma zorundayız. Bunun bir halk yığınlarının dili olması glrekir. Arapça'nın, Amerikancanın sözcüklerinden arınmış bir dil olması.. «Yabancı diller boyunduruğundan kurtulmuş», bir dildir bağımsızlık savaşlarının destekçisi.

Eğitim Bakanlığının eliyle sözde dilcilik pozu takınanlara ilkin bu yapıtı okuyup incelemelerini, varsa birazcık olsun kafa yormalarını sağlık veriyorum. Gelişen Türkçemiz'in ortaya koyduğu gerçek; dilin günbe gün gelişdiğini, bağımsızlığına gölge düşüren «fethedilmiş» sözcükleri müzeye kaldırdığını tanıtlamaktadır

Hergün hızla değişen bir dünyada yaşıyoruz. Buna ayak uydurmak zor değil. Yeter ki bu düşünülebilsin. Dil konusunda ayak uydurmak istiyarsanız, Yılmaz Elmas'ın «Gelişen Türkçemiz» adlı yapıtını edinmenizi isterim.

(*) Gelişen Türkçemiz, Yılmaz Elmas, 87 sayfa, 3 TL. İsetme Adresi : Vezir Çeşme Sokak No. 3 Aksaray—İstanbul

GÖK EKİN

BAŞARAN

Yaşamı noktalayan bir uzun kavak
Bozkırda tek başına
O kavağın yanında durdum
Üç kez elimi yudum Kızılırmak'ta
Çamaşır tokaçlıyordu gelinle
Kocaman kalçaları memeleriyle
Yoksulluğu tokaçlıyordu tenhada
Yasak kitaplar gibiydi gözleri
Toprakta Yunus'un ayak izleri
O izleri sürüp geldim

Hep geldiler.. Muş ovasından, Uzun yayla'dan, göğsü güzel Ege'den hüzünlü. Trakya kırından geçip geldiler.. Dağ köylerine benzerdi yüzleri, ince kavaklara... Gövdeleri çentik çentik... Umudun gök ekiniydiler, gök ekinin sendikası... Yaniki öğretmenler... Gelip Kayseri kalesi önünde durdular.

Merhaba karlı Erciyas
Erken inen Selçuk akşamı
Merhaba tepelerin böğründe uyuklayan
Hep kuşkulu hep tedirgin kale
Bir yanın hâlâ hırçın Bizans
Bir yanın küskün Osmanlı
Bir güneş ve gül kenti olabilirdin
Keşişler bezirgânlar elinde
Kirli birikimlerle patlamaya hazır
Koca bir şişkinliksin

Biz öğretmeniz ıraklardan
Arıtan ve yenileyen ellerimizi getirdik
Hakkâri'nin Edirne'nin can soluğunu
Kayalara çarpa çarpa akan
Irmakların neden dövündüğünü
Buğdayın pamuğun tütünün öyküsünü
Çukurca çocuklarının yollara bakışını
Erzincan'da bir kuş var onu
Kurtuuş Savaşı'ndan yıllarca sonra
Mustafa Kemal'in öfkesini
Bir kez de burdan sesleneceğiz
Anadolu'ya

Hep geldik... Bozkırın onurlu kavağı çamaşır tokaçlayan gelinlerin yasak kitaplara benzeyen gözleri, Erzincan'ın kuşu, Mustafa Kemal'in öfkesi... Dönerkümbet'e, İçkale'ye vardı dağların ve güllerin serinliği. Uykuları kaçtı hileci keşişlerin, tefeci bezirgânların. Hırçın Bizans'ı, küskün Osmanlı'yı sancılar tuttu. Gölgeler geçiyordu otellerin önünden sinsi ve telâşlı... Bir şeyler fısıldanıyordu yoksul mahallelerin kulaklarına gelip düğümleniyordu bir yerde kent, diş biliyordu gök ekinlere... Yaralı domuza dönmüştü karanlık...

Tanyeri yırtıldı sekiz Temmuz'da
Kızarıverdi Talas bağları
Yaz tütmeye başladı bozkırdan
Ta yüreğimin başında duydum seni
Bir Köroğlu soluğuydu
Çamlıbel'den sabah
Tanyeri yırtıldı sekiz Temmuzda
Bir kuş havalandı Alemdar
Sinemasından

İnce bir harita çizdi göklere
Aydınlık haritasını bağımsızlığın
Ta yüreğimin başında duydum seni
Sanki yeni giriyoruz İzmir'e
Bayrak öylesine yalbırdar

Yüzlerinde o bayrağın şavkı, Alemdar Sinemasında sekiz yüz öğretmen; çamaşır tokaçlar gibi Kızılırmak'ta, tohum saçar gibi tarlaya, vurur gibi kazmayı dağa Ferhatça, konuşmaya başladılar...

Toprağa yakışan
Yağmur damlasıydı her sözcük
Atılan bir ilmekti
Yaşamın güzel kilimine
Aramaktan yorgun düşmüş Kerem'in
Sıcak öpüştü dudağına
Zulmü yenmiş Han Aslı'dan

Selâmdı umudun gök ekinlerinden
Mustafa Kemal'e
Kuşlar konmuş gibi omuzlarına
Gözlerinin içi gülüyordu
Çukurca çocuklarının
Türküye başlıyordu çamaşır
tokaçlayanlar

Birden söndürüldü ışıklar
Karardı ortalık dal gündüz
Gökte bulut yoktu
Erciyas'ın karlı doruğu yerindeydi
Fırınlar gene ekmek kokuyordu ama
Çarşılar kepenklerini indirmişti
Yabansı uğultular yükseliyordu
Tarihin yarıklarından
Bıçak saplanmış gibi böğrüne
Patlamıştı koca şişkinlik
İşbirlikçi Anzavur
Alemdar sinemasını kuşatıyordu
İlk taşı küçük bir çocuk attı
«Ana» yazmayı «Baba» yazmayı
[öğrettiğimiz bir el]
Kervan, kıran beller büken
O korkunç dolu başladı ardından
Koca bir cam gibi kırıldı gökyüzü
Taşları sopaları kalın demirleriyle gelmişlerdi.. Ovayı tutmuştu yabansı uğultuları.. Onbinden fazlaydılar. Yaşamın güzel kilimi' aşkın sıcak öpüşü, çamaşır tokaçlayanların türküleri, Çukurca çocuklarının omuzlarına konan kuşlar ayaklar altındaydı.. Böyle mi saldırdılar İspanyada Berlin'de böyle mi yaktılar, böyle mi sürüklediler Kongo'da; Saldırıanların, sürüklenenlerin yaraları kanıyordu yaralarımızda.. Gittikçe daralıyordu çember.
Sonumuz geldi mi Talip
Bu kez bitik mi işimiz
Biz ki dayattık Dokuz Yüz Kırkyedilere
Bir dağ çeşmesi gibi
Halka açtık yüreğimizi
Böyle mi olacaktı gidişimiz
Ellerimi titreten korku değil
Acısı birşey yapamamanın
Bin yıldır ateşle çevriliyiz
Bin yıldır öldürülüyoruz kalleşçe
Spartaküs sandım az önce
Bizimkilerden birini
Çok yaralı varmış dövüşenlerden
Belki Pîr Sultan da aralarındadır
Hızır Paşa mı yönetiyor dersin
Dışardaki hengâmeyi
Bir sabah alınıp götürülen
Lorca geliyor aklıma
Ve alçaklığı faşizmin
Baksana kimleri sürüyorlar üstümüze
Akrep gibi misin be kardeşim
Nazım dedikçe
Koyun gibi misin
Suçun ne kadarı sende
Bir buçuk saattir saldırıyor ölüm
Ta Washington'da belki bir ucu
Yoksulluğun saptırılmış öfkesiydi bu
Alemdar sinemasını değil
Yüzyıllardır etlerini buran
Başka bir yapıyı yıkmak istiyorlardı
Sırtlarında bir gömlek yoksa
Oydu nedeni
Bir yumruk tıkanıyordu çarşılarda
boğazlarına
Oydu nedeni
Götürüyorlarsa evlerine tarlaların
bereketini
Oydu nedeni
Kan tutmuştu seçemiyorlardı
Düşman gösteriyordu onlara
kardeşlerini

Aramco büyücüsü
İçerde sekiz yüz kişi
Canını dişine takmış dayanıyordu
Kanla ateşle bileniyordu
Ölüm yoktu onlara bu yaradan
Aldatılanlar sonuna değin aldatılamazdı
Elbet bir gün farkına varacaklardı işin
Elbet yolunu bulacaktı bir gün
Halkın büyük öfkesi
Boğulacaktı kazdıkları çukurda
Anzavurlar
Çiğnenmiyecekti bir daha
Yaşamın güzel kilimi
Aşkın sıcak öpüşü
Çocukların omuzlarına konan kuşlar
Güneşli kırlarda daha gür
Başağa kalkacaktı
Umudun gök ekini

VARLIK Dergisinin 1974 Eylül sayısından alınmıştır.

DOKUZUNCU YILDÖNÜMÜ

Nazım HİKMET

ne hürriyet, ne hapislik,
ne kadınsızlık, ne gardiyan, ne de tahtakurusu,
ve ne de karşında oturup yüzüne bakan kediler,
Bu iş, bitti tamam.
Fakat devam ediyor bizimkisi,
sevmek, düşünmek ve anlatmakta devam ediyor kafam,
dövüşemeyişimin affetmeyen öfkesi devam ediyor
ve sabahtan beri karaciğer sancımakta berdevam.
Dizboyu karlı bir gece,
sofradan kaldırılıp,
polis otomobiline bindirilip,
bir trenle gönderilerek
bir odaya kapatılmakla başladı mâceram.
Dokuzuncu yılı biteli üçgün oluyor.
Koridorda, sedyede bir adam,
yüzünde uzun demirlerin kederi,
açık ağzıyla sırtüstü ölüyor.
Akla yalnızlık geliyor,
—iğrenç ve tam,
delilerin ve ölülerinkine yakın —
İnsandan çok eşyaya benziyorlardı:
duvar saatları gibi.....
kibirli,,
ve kelepçe, zincir filân gibi hazin... diler.
Evsiz ve sokaksız bir şehir.
Tonla ümit, tonla keder.
Mesafeler mikroskopik.
Dört ayaklı mahlûklardan yalnız kediler.
Yasaklar dünyasındayım
Yârin yanağını koklamak:
yasak
Çocuklarınla yemek yiyebilmek aynı sofrada:
yasak
Aranızda tel örgü ve gardiyan olmadan
konuşmak kardeşinle, ananla:
yasak
Yazdığın mektubun kapatmak zarfını
ve zarfı yırtılmamış mektup almak: yasak
Yatarken lâmbayı söndürmen;
yasak
Tavla oynaman:
yasak
Ve yasak olmayan değil,
yüreğinde gizleyip, elde kalabilen şey:
sevmek, düşünmek ve anlamak.
Koridorda, sedyede öldü adam.
Götürdüler.
Artık ne ümit, ne keder,
ne ekmek, ne su.

DERS KİTAPLARINA SEÇİLEN KONULAR

Zeynel GÜ

Atatürk, Fransız Elçisi Franklin Bouillon'a tam bağımsızlığı anlatırken: **«Tam bağımsızlık demek, elbette politika, maliye, ekonomi, adalet, askerlik, kültür...gibi her alanda tam bağımsızlık ve tam özgürlük demektir.»** diyor. Ama, arkasından gelen kadrolar tam bağımsızlık ve tam özgürlük ilkesinden ayrılıyorlar. Dışa karşı bağımlı bir politika izlemeye başlıyorlar.

Bugün eğitimimiz bağımlı. Programımız bize göre değil, Köy Enstitülerinin kapılarına vurulan kilitle, ulusal eğitimimiz de hapsedilmiş, boğulmuş. Bir göbek bağı ile bağlanmışız ABD Emperyalizmine. Kapitalizmin uşaklığını yapacak niteliklerde eleman (öğe) yetiştirmeye başlamışız.

Ders kitaplarına seçilen konular şöyle bir incelendiğinde savımızın yanlış olmadığını görürüz.

Kitaplarda yer alan konular çoğunlukla öğrencinin sözcük dağarcığına sığmamakta, konunun öğrenci yaşantısıyla uzaktan yakından ilişkisi bulunmamakta, okunuşta bir akıcılık, anlaşılmasını kolaylaştırıcı bir açıklık bulunmamaktadır.

«Türk Millî Eğitiminin Amaçları» bölümünde: «Türkçeyi doğru olarak konuşur, okur ve yazar...» denilmektedir. Okutulan Türkçe kitaplarının sonlarına eklenen «Sözlük» bölümünde görürüz ki, Türkçe olmayan yüzlerce Osmanlıca—Arapça sözcük öğrenciye benimsetilmek istenmektedir. Bu sözcükler Türkçe değildir. Öyle ise bunları öğretmenin, bu sözcükle süslü parçaların seçiminde erek nedir? Üstelik bu sözcükleri öğrenciye benimsetmek için harcanan ders saatleri önemli bir yer tutmaktadır.

Zamanımızın öz Türkçe'yi en güzel kullanan yazar ve ozanlarına yer verilmez de, 1937'lerin yazarlarından parçalar alınır. Yazarların san'atlarına bir diyeceğimiz yok ama, 1937'lerden, 1974'lere dilimiz arı mış, öğrencilerimiz o günün sözcüklerir yabancılaşmıştır.

Öte yandan konu da, dil denli önem dir. Seçilen konular öğrencinin yaşantısın uymalı, inandırıcı olmalıdır. Ortaokul sınıf Türkçe kitabından bir örnek verelin Ziya Osman Saba'nın «Bir Yer Düşünüyo rum» adlı şiirinde, hiç bir zaman gerçel leşemeyecek, olanlarla uzaktan yakında benzerliği bulunmayan bir yer düşünülü Öğrencilerimize bu şiiri niye okuturuz, b şiirle öğrenciye ne kazandıracağız? Şii güzel, ozan güçlü olabilir, ama, karşımızda ki bir ortaokul öğrencisidir. Ona, ninni n söyliyeceğiz. böylesi şiirlerle onu gerçel lerden uzaklaştırmak mı ereğimiz?

Okuyup köyünden kopan bir gen neden köye geri dönmüyor? Neden mutl azınlığın sömürü çarkını çeviriyor? Çünkü kapitalizmin propagandasını yapıyor der kitapları! Çünkü, sermaye sınıfına elema yetiştiriyor ders kitapları!

«Uyu, uyu, yat uyu.» Sözcükleriyl başladık çoğumuz ilkokula. Çünkü, bu dü zen uyuyan, çağın çok gerisinde düşüne kişilerle varlığını sürdürüyor.

Can Yücel'in şu dizeleri gerçekleri n güzel dile getiriyor:

«Kuzu gibi olun diyorlar
Büyüyüp ortaya çıkınca
Koyun gibi gütmek için».

Bir öğretmen olarak ben diyorum k ders konuları özenle seçilmeli. Öğrencileri miz kuzu gibi olmamalı. Bir şeylerin farkı na varmalı. Gözleri açılmalı. Büyüdüklerind sermaye sınıfının ağına düşmemeli. Halkı nın sözcüsü olmalı. Sömürü çarkını kır mak için yetişmeli büyüyen çocuklar.

Mustafa Kemal'ce bir uğraş vermel tam bağımsızlık ve tam özgürlük için.

YENI OGRETIM YILI VE SORUNLAR

Bahattin ACAR
TÖB — DER KONYA ŞUBESİ BAŞKANI

Yazla güzün birleştiği bu günlerde olağan mevnlik hazırlıkların yanında okulların açılması da telâş gerektirmiyor. Bütünleme sınavları, tek rs sınavları, kayıtlar, kayıt yenileme işlemleri, üniversiteleri kazananlar, kazanamayanlar, yeni nutlar ve umutsuzluklar yanında defter kitap pası, çanta, giysi, vs. masrafları öğrencileri ve veli-ri oldukça ilgilendiren gereksinmeler. Öğretmenrin durumu ise daha bir başka. Yeni ders yılı çmişte olduğu gibi yine tüm yurtta böylesine yüysel görüntülerle başlıyor. Bu görüntülerin altında r de eğitimimizle ilgili öylesine yoğun sorunlar ır ki bunlar her ders yılı başında çeşitli yönler-n belirtilir, tartışılır, ama yine de eğitimimizde r bozuk düzen, bir çarpıklık sürer gider.

Bu arada biz de yeni ders yılının başlaması neniyle eğitim görevlileri ve öğretmenlerimizin tek gütü olarak, yoğun eğitim sorunlarımızın bazılarını ele almakta yarar gördük. Konuyu üç gruba ayıralım:

1. Eğitim ve öğretimde genel sorunlar,
2. Öğretmen ve sorunları,
3. Öğretmenin örgütlenmesi,

E Ğ İ T İ M :

Eğitim ve öğretimin plânlanması, uygulanması, lke koşulları ile birlikte ele alınır. Eğitim anlayışı e buna uygun plânlama, ülkenin ekonomik yapıyla, özellikle üretim biçimiyle sıkı sıkıya ilişkilir. Çünkü eğitimde amaç bireyleri istenen yönde oşullandırmak ve ülkeye egemen olan üretim ilişisine yararlı insan unsurunu hazırlamaktır.

Yıllardan beri ve halen, emperyalizmin ve yerortaklarının tahakkümü altında bulunan ülkeızde her toplumsal kurum gibi eğitim de bu egeıen güçlerin yararlarına göre düzenlenmiş, büyük oğunluğu meydana getiren emekçi halkımızın bu ahakkümden kurtulması ve gelişmesi için kullanılamıştır. Gelmiş geçmiş gerici iktidarlar temsil etikleri çıkarları savunabilmek, koruyabilmek için bu ğurda ellerinden gelen her çabayı göstermişler, alka dönük öğretim kurumlarını kapatmışlar, gerekli yatırımları aksatmışlar, ilerici öğretmenlere ıymışlar, Anayasanın hükme bağladığı asgarî ödeıekleri bile tam olarak bu alana ayırmamışlar, hata ayrılan ödeneğin önemli bir bölümünü kendi olitik amaçlarına yarayacak olan çağ-dışı bazı öğrenim kurumlarına aktarmışlardır.

Daha birkaç gün önce Millî Eğitim Bakanı geçmişte gerekli yatırımlar yapılmadığı için sadece lköğretim alanında bile 60 bin dershaneye, orta öğretim alanında çalışacak 41 bin öğretmene ihtiyaç bulunduğunu, bu günkü eğitim sistemimizin üketici ve eleyici bir nitelik taşıdığını, öğretim basamakları arasında büyük uyumsuzlukların varlığını, kısacası, çağdışı bir eğitim düzeninin uygulandığını ve yetkili resmî bir kişi olarak belirtmek gereğini duymuştur. Halen 27 bini aşkın köy okulları bir ya da iki derslikli olup bunlarda normal bir öğretim bile yapılamamaktadır. Köylerimizde okul çağında bulunan çocuk sayısı 5 milyonu aşkın olduğu halde bunlardan 2.640.770 tanesi (1970 verilerinden) okula gidebilmektedir. Başka bir deyişle 100 köylü çocuğunun ancak 50'si ilkokula gidebilme olanağına sahiptir. İlköğretim yasal olarak zorunludur ve parasızdır. Devlet gerekli olanaklarını bu uğurda seferber etmekle yükümlüdür. Yasanın bu açık hükmünün geçerli olması ve yurttaşın bu zorunluluğunu yerine getirmesinin istenmesi ancak ona bu olanağı tanımasıyla mümkün olabilir. Anayasamızda belirtilen sosyal devlet anlayışı paralı öğretimi reddetmekte bu alanda devleti ödevli saymaktadır. Yasaların bu açık hükümlerine rağmen okullara kayıt ve eski kaydın yenilenmesi işlemlerinde velilerden zorlamayla para talep edilmekte, para veremeyenlerin en doğal ve yasal hakları olan bu işlemler yapılmamaktadır. Gerçi bu konuda okul yöneticileri de çaresizlik içinde bulunduklarını söylemekteyseler de koruma derneklerinin paravan olarak kullanılması veliden zorla para almanın bir çıkar yol olamıyacağı kanısındayız.

Hiçbir eğitimcinin savunamayacağı bir 200 gün sorunu vardır ilköğretimde. Şehir ilkokulları yılda 200 gün çalışmak zorundadırlar. Köy ilkokuları da 170 gün. Eylül ayının ortalarından, Haziran ortalarına dek sürer şehirlerde bu süre. Hiç bir bilimsel ve gerçekçi bir nedene dayanmadan bu yasa hükmü mutlaka değiştirilmeli ve süre yönünden şehirle köy arasındaki bu ayırım kaldırılarak 200 iş günü azaltılmalıdır.

İlerici öğretmen örgütlerinin ve bugün örgütümüzün ısrarla savunduğu tek tip kitap sorunu bir an önce çözümlenmeli ve halkımız kitap tüccarlarının sömürüsünden kurtarılmalıdır. Kitap tüccarlarının yanında yine ilköğretimde dergi yoluyla eğitimin ticaretini yapanlar yoğun bir şekilde hâlâ sömürüye devam etmekte, çeşitli genelgelere rağmen bu sorun da önlenememiş bulunmaktadır. Öğretmen arkadaşlarımızın titizliği ve uyanıklığıyla bu sorun da bir an önce çözümlenmelidir. Okul kitaplıkları (bu olanağa sahip olabilen okullar için) öğrencilerin düzeylerinde olmayan, bilimin reddettiği her türlü görüşü savunan, dil olarak türkçeyle uzaktan yakından ilişkisi bulunmayan yüzlerce kitapla dnldurulmuştur. Özellikle son yıllarda gerek bakanlığın yayınlarından gerekse faşizm özlemcisi çeşitli yayınevlerinden gönderilen gerici

ve çağdışı nitelikli yayınlar, sıkıyönetim mahkemeleri iddianâmeleri okul kitaplarının raflarını doldurmuş ve genç dimağları şartlandırmaya hazır bulunmaktadır.

Eğitimin plânlanması yıllarca yabancı uzmanlar tarafından yapılmış ve ulusal nitelikten çıkmıştır. Bunun en belirgin örneği uygulanmakta olan ilkokul programlarıdır.

Türkiye öğretmenleri toplumumuzun kurtulmasında ve kalkınmasında kendilerine düşen görevin bilinciyle emperyalist etkilerden kurtulmuş, halkçı ve çağdaş bir eğitim anlayışını her zaman savunmuşlar, en güç koşullar altında, her türlü engel karşısında çabalarını bu yönde yoğunlaştırmışlardır. Halkımızın gelişmesi ve kalkması uğrunda bundan böyle de kendilerine düşecek olan görevlere her zaman hazırdırlar. Öğretmenlerimiz, özlemlerini halkımızın özlemleri, sorunlarını halkımızın sorunlarıyla iç içe görmekte, bu edenle eğitim alanında ülkemiz ve halkımız yararına gerçekleştirilecek her atılımın destekçisi olmaktadır. Bundan böyle de olacaktır.

YENİ DERS YILI VE ÖĞRETMEN

Yeni bir öğrenim yılına girerken öğretmenlerimizin durumlarına ve sorunlarına da bir göz atmak gerekir. Türkiye Öğretmenleri bu güne dek yurt sorunlarına sahip çıktıkları, daima özgürlüğü ve demokrasiyi savundukları, faşist baskı ve terör karşısında yılmadan inançları doğrultusunda görevlerini yaptıkları için büyük baskı ve kıyımla karşı karşıya kalmışlar ve yiğitçe direnmişlerdir. Yarım yamalak verilen sendikal haklarının bile elerinden alınması öğretmenlerin uğraşını engellememiş, onu ülkesinin sorunlarından koparmamıştır. Öğretmenlerin görevlerini daha etkin ve yararlı bir şekilde yapabilmeleri de onların içinde bulundukları ekonomik, sosyal ve hukuksal koşulların demokratik ve çağdaş ölçülere kavuşturulmasıyla ilgilidir. Huzur ve güven içinde çalışacak bir öğretmen elbette daha etkin ve yararlı görev yapacak, elbette gelecek kuşakları daha sağlıklı bir biçimde hazırlayacaktır. Bu nedenle öğretmene sağlanacak her olanak giderek gelecek kuşakların en iyi biçimde yetiştirilmesi için sağlanmış olacaktır.

Öğretmenler olarak, uzun vadede demokratik gelişim sonucu sağlanabilecek bir takım temel isteklerimizin dışında, bugünün koşulları ve mevcut iktidar yapısı içinde çözümlenebileceğine inandığımız bazı sosyal ve özlük sorunlarımızı kısaca belirtelim:

1. Çeşitli kereler vadedildiği halde ilkokul öğretmenlerinin 11. dereceden başlatılması gerçekleştirilememiştir.

2. Yine ilkokul öğretmenlerinin intibaklarında 4. dereceyi aşabilmeleri sağlanamamış, bu geç iş için hiçbir haklı neden gösterilmeden sınav zorunluluğu getirilmiştir.

3. Yan ödemeler ve iş güçlüğü zamları çalışanlar arasında çok büyük farklar yaratacak bir biçimde düzenlenmiş, verilen yan ödemeler öğretmeni tatmin etmekten çok uzak kalmıştır.

4. İlerici ve devrimci öğretmenlerimizin bir çoğu bugün halâ baskı altındadır. Geçmişte yerlerinden alınan veya branşları değiştirilen birçok öğretmen bugün hâlâ aynı durumdadır.

5. Geçmiş iktidarlarca oluşturulan ve en yoğun baskıyı öğretmenler üzerinde bizzat uygulayan yönetici kadrolar yine işbaşında olup öğretmen kitlesi bu kadrolarla uyumsuzluk içindedir.

6. Yasalar gereğince maaşlardan kesilen yüzde beşlerin 5 milyar lirayı bulduğu söylenmektedir. Öğretmenlerle birlikte tüm devlet memurlarını kapsayacak olan MEYAK tasarısının ve vaad edilen ÖYAK kurumunun işerliği bir an önce sağlanmalıdır.

7. İl Disiplin Kurulları kaldırılmalı, yerine idare mahkemeleri kurulmalıdır.

8. Gerekli yasal düzenlemelerle ilkokul yöneticilerinin görevlendirilmesi öğretmenler arasında yapılacak bir seçim sonunda olmalı, giderek il Millî Eğitim Müdürünün atanmasına dek bu demokratik uygulama sürdürülmeli. Yani ilçelerde ilköğretim müdürlerini, illerde millî eğitim müdürlerini öğretmenler seçmelidir.

9. Öğretmen çocuklarının eğitim ve öğretimleri de halkımızın büyük çoğunluğunun çocukları gibidir. En uzak köyde görev yapan öğretmen çocuğu yüksek öğrenim yapabilme olanağına kavuşturulmalıdır.

10. Millî Eğitim Temel yasası mutlaka değiştirilmeli, paralı öğretim kaldırılmalı, eğitimde sosyal adalet sağlanmalıdır.

11. Yeterince istismar edilen ilkokul öğreetmenleri S.S. Yardım Sandığı ıslah edilmelidir.

12. Teftiş sistemi değiştirilmeli, suç ve kusur arayan, öğretmenin şevk ve azmini baltalayan müfettişler görevlerinden alınmalı, otokontrol sistemi getirilmelidir.

Daha bir çok sorunun yanında kısaca belirtmeye çalıştığımız bu sorunların çözümünü istemek en doğal hakkımızdır. Çünkü bunların çözümü sadece öğretmene yarar sağlamakla kalmayacak, somut çözümler gören öğretmenler güven içinde halkı uyandırma ve çocuklarını okutma görevini daha başarılı bir şekilde gerçekleştireceklerdir ki, bu da ülkemizin gelişme ve kalkınmasında payı olacak oldukça önemli bir etken olacaktır.

(Devamı Gelecek Sayıda)

ÜNİVERSİTEYE KİM GİRİYOR? (*)

Yurdumuzda özellikle son onbeş yıldan beri üniversiteye girebilmek bozuk eğitim düzeninin birikimi olarak eğitimin en büyük sorunu haline geldi. Dışa bağlı «Millî Eğitim» politikasının ürünü olarak 1962 yılından sonra, aniden yerden mantar gibi biten «özel yüksek okullar»ın patronları bu sorunu Devlet adına kendi çıkarları için çizmeğe yeltendiler. Anayasa Mahkemesinin bu konudaki kararından sonra devletleştirilen özel yüksek okulların kontenjanları da merkezî sistem kontenjanına dahil edildi.

Her öğrenci için hayatî önem taşıyan bu giriş sınavlarında, soruların çalınması, astronomik fiyatlarla satılması son yılların en olağan «zâbıta vak'aları» oldu. Bilindiği gibi 1970 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi giriş sınavı, geçen yıl da Merkezî Sistem giriş sınavı bu nedenlerle tekrar edildi, ayrıca tekrarlanan sınavlar içinde aynı şeyler söylendi.

265 bin kişinin katılıp, 150 bin kişinin açıkta kalacağı, İnşaat Yüksek Mühendisi olmak isteyenin arkeoloji, doktor olmak isteyenin hugaroloji bölümünü kazanacağı bu yılki sınav için de, sınava «şaibe» getirecek çeşitli ithamlar basında yer aldı. CHP — MSP koalisyonunun Millî Eğitim Bakanı Sayın Üstündağ, Dokuzuncu Eğitim Şûrasının İstanbul'daki hazırlık çalışmalarında; «Orta öğretim sisteminde gerçekleşmesini düşündüğümüz eğitim reformunun olumlu sonuçları en erken 3-4 yıl sonra alınacaktır. Üniversiteye girecek diye eline lise diploması verdiğimiz 100 binin üzerindeki öğrenci ise, sorununa hemen cevap beklemektedir. Bu çocukları 2-3 saatlik bir sınavdan geçirerek en az 2/3'üne «başarısızsın» damgası vuruyoruz. Sanki yarısından fazlası üstün zekâlı olsa, yine 2/3'ü açıkta kalmayacakmış gibi. Yetersiz orta öğretimden geçmiş, dar olanaklı gencin ailesinin sorununu ancak yaşayanlar bilir. Bu sorun, sistemimizi, demokrasimizi zorlayabilecek düzeye gelmiştir» dedi.

Sayın Bakanın yukarıda açıkladığı durum biraz daha yakından incelenirse; üniversite giriş sınavına talebe yetiştirmenin son yıllarda yurdumuzda en tatlı ticaret dallarından biri olduğu, özellikle Ankara ve İstanbul'da bazı özel dershanelerin adeta üniversiteye yetiştirme okullarına döndüğü görülür. Ankara'da bulunan bu özel dershanelerden birinin yıllık cirosunun 40 milyon TL. olduğu söylenmektedir.

Ankara, İstanbul illerinin özel öğretmen ve özel dershane olanaklarından yararlanarak yetişmiş öğrenci zümresine, bölgeler arasındaki eğitim niteliğinin dengesizliği de eklenince, üniversite giriş sınavında çekişme, büyük ölçüde bu zümre arasında olmaktadır.

Nitekim DPT Sosyal Planlama Dairesince hazırlanan bir raporda, üniversite ve yüksek okulların çoğunlukla varlıklı ve bürokrat kesiminin çocuklarına açık olduğu belirtilmekte; yüksek öğretim sorununa çözüm ararken, mevcut sistemde yüksek öğretim olanağına kavuşanların sınıfsal ve bögesel dağılımına bakılmasının gerekli olduğuna değinilmekte ve bu konuda ilginç sonuçlar gözler önüne serilmektedir.

Bu konuda Ankara Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmaya dayanılarak Türkiye'de yüksek öğretim gençlerinin kökenleriyle ilgili ayrıntılı bilgiler verilmektedir.

Rapora göre Ankara Üniversitesine devam eden öğrencilerin % 53,6'sının babası memur ve subay, % 16,1'inin esnaf ve tüccar, % 15,5'inin büyük ve orta arazi işleyen çiftçi ve ancak geriye kalan % 5,7'sinin yetişkin ve düz işçi olduğu açıklanmaktadır. Devlet Planlama Teşkilâtına göre Ankara Üniversitesine ilişkin bu sayılar, «Türkiye'de tüm üniversite ve yüksek okullarda öğrenim görenler için» de geçerlidir. Raporda 750 bin memur ve subay ailesinin çocuklarının, tüm yüksek öğrenim gençliğinin yarısından büyük bir bölümünü oluşturmasına karşılık, toplam çalışanlar içinde çok büyük bir yüzdeyi meydana getiren 3,3 milyon işçi ailesinin çocuklarının tüm yüksek öğrenim gençliğinin ancak % 5,7'sini meydana getirdiğine dikkat çekilmektedir. Bu durumda «gelirin yükselmesinde en önemli etkenlerden biri olan yüksek öğretimin; düşük gelirli sınıflara, işçi köylü ve esnaf çocuklarına hemen hemen kapalı olduğu belirtilmektedir.

Rapor ayrıca yüksek öğrenim gençliğinin ailelerinin % 74'ünün kentlerde, % 13'ünün de köylerde oturduğunu saptamaktadır. Köylerdeki ailelerin de büyük çoğunluğunun «kerek kırda, gerek kentte oturup kırdaki üretim kontrollarını elinde bulunduran büyük çiftçi aileleri» olduğu belirtilmektedir.

Raporda daha sonra, sınavlı yüksek öğretime duyulan tepkinin bir sonucu olarak, giriş sınavını kaldırarak her orta öğre-

ULUSAL VE DEMOKRATİK EĞİTİM İSTİYORUZ!...

(Baştarafı Sayfa 1'de)

rısını ilköğretim hakkından yoksun bırakırken, öte yandan da eğitim ve öğretime kendi sınıfsal çıkarlarına ve tercihlerine uygun bir nitelik ve yön vermektedirler. Bugünkü eğitim egemen sınıfların çıkarlarını ve sömürüsünü haklı gösterme esasına na dayanır. Eğitim politikasını egemen sınıflar ve onların temsilcileri tâyin ederler. Bu yüzden ülkemizin ve halkımızın çıkarları eğitim alanında gözetilmemektedir.

Bugünkü Eğitim Sistemi Demokratik Değildir:

Eğitimden yararlanma bakımından köylerle şehirler, Doğu ile Batı, gecekondu bölgeleriyle şehir bölgeleri arasında büyük adaletsizlikler ve haksızlıklar vardır. Yerleşme noktalarının üçte birinde okul yoktur. Okullu köylerin çoğunun okulları tek sınıflı ve tek öğretmenlidir. Gecekondu okullarında ikili, üçlü ve hattâ dörtlü öğretim yapılmaktadır. Bina, ders, araç ve gereçleri, ısıtma, aydınlatma vb. bakımlardan da halk çocuklarının gittiği okullarla zengin çocuklarının gittiği okullar arasında önemli farklar vardır. Köy okullarında öğretim süresinin daha kısa olması da önemli bir noktadır. Ekonomik ve sosyal bakımdan eşit olmayan çocukların eğitimden yararlanmak bakımından da eşit olamıyacakları ortadadır. Devletin yoksul halk çocuklarına kitap, defter, kalem, giyecek ve yiyecek yardımı gerektiği halde bu yapılmamaktadır.

Emperyalizm Eğitimimize Daha İlköğretimde El Atmıştır:

Emperyalizm ve özellikle Amerikan emperyalizmi ülkemizin eğitimine de el atmış durumdadır. İlkokullarda dershane olarak kullanılan barakalardan süt tozuna, süt tozundan ilkokul müfredat programlarına kadar Amerika eğitimimizin içindedir. 1968 yılında ilköğretim programlarında yapılan değişiklikler, eğetim alanındaki emperyalist müdahalelerin açık ve somut bir örneğidir. Bugünkü eğitim düzeni bir yandan egemen sınıfların çıkarlarına hizmet ederken, bir yadan da emperyalizmin çıkarlarına hizmet etmektedir. Bu yüzden bugünkü eğitimimizi hem demokratik öze ve hem de ulusal niteliğe kavuşturmak gerekmektedir.

Cehaleti ve İlöğretim Sorununu Halkın Kendi Mücadelesi Çözümler:

Halkımızın cehaletten kurtarılması ve genel olarak eğitim ve özel olarak da ilköğretim sorununun çözümlenmesi öbür temel yurt sorunlarından ayrı düşünülemez. Cehalet ve eğitim sorununun gerçekten ve tam olarak çözümü halkımızın demokrasi ve bağımsızlık mücadelesinin başarıya ulaşmasından sonra mümkündür. Sömürü ortadan kaldırılmadan sömürünün bir parçası durumunda olan cehalet de ortadan kaldırılmaz. Halkımız sömürü ve baskıdan kurtulduğu ve demokratik mücadelede ileri aşamalara vardığı oranda cehaletten kurtulacaktır. Bunun çok iyi farkında olan emperyalizm ve egemen sınıflar, dünya halklarını sürekli olarak cehalet içinde tutmaya çalışmaktadırlar. Halkımızı kısa zamanda okula kavuşturacak ve uyanmasını sağlayacak Köy Enstitülerinin kapatılması bu yüzdendir.

Türkiye Öğretmenlerinin Görevi Gerçekten Ulusal ve Gerçekten Demokratik Eğitimi Savunmaktadır:

Türkiye öğretmenlerinin ve onların demokratik örgütü TÖB—DER'in görevi: Bir yandan halkımızın anayasal eğitim öğretim hakları için mücadele verirken, bir yandan da ülkemizin ve halkımızın çıkarlarına uygun demokratik eğitimi savunmaktadır. Eğitim, emperyalizme ve onun yerli ortakları egemen sınıflara değil, ülkemize ve halkımıza hizmet etmelidir. Türkiye öğretmenleri içinde bulundukları tüm ekonomik, sosyal ve siyasî baskılara rağmen şimdiye kadar olduğu gibi, bundan böyle de yurtsever, bağımsızlıkçı, çağdaş devrimci insan tipini yetiştirecek bir eğitimi savunacaklardır.

Türkiye halkının cehaletten kurtarılması, tüm köylerimizin okula, çocuklarımızın okuma olanağına kavuşturulması salt öğretmenlerin değil, tüm işçilerimizin, köylülerimizin ve onların ilerici, demokratik devrimci kuruluşlarının görevidir.

---

tim mezununa yüksek öğretim kapısını açmak önerilmekte, ancak bu durumda da aşağıdaki sorunlar sıralanmaktadır.

— Bütün lise ve dengi okul mezunlarını alabilecek yüksek öğretim kapasitesi yaratmak,
— Bu kadar büyük bir yüksek öğretim mezunu kitlesine iş olanağı sağlamak,
— Yüksek düzeyde yetiştirilmiş işgücünün daha alt kademe insan gücü yerine kullanılması zorunluğundan doğacak israfı önlemek.

Yukarıdaki açıklamalardan giriş sınavına katılan her orta öğretim mezununu alabilecek kapasitede yüksek öğretim olanağı yaratmakla da sorunun çözümlenemiyeceği anlaşılıyor.

Sorunun Türkiye'nin diğer sosyo-ekonomik sorunlarından ayrı düşünülemeyecek köklü dönüşümlerle çözülebileceği, geçici tedbirlerin gözboyamaktan öteye gidemiyeceği bilimsel bir gerçektir.

(*) Elektrik Mühendisleri Odası Yayın Organından, Sayı 211, Sayfa 365.

YAN ÖDEMELER

657 sayılı Devlet Memurları Yasasının kapsamına giren ve aynı yasanın ek geçici maddesinde belirtilen kurumlardan aylık alanlara ait yan ödemelerle (iş güçlüğü, iş riski, teminindeki güçlük zammı) ilgili Bakanlar Kurulunun kararnamesi, 9.8.1974 tarihli Resmî Gazetede yayınlanarak 1.6.1974 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlüğe girdi.

Kamu görevlilerinin, bir takım haksızlıkları gidereceği umuduyla bekledikleri bu kararnamenin incelenmesi sonucu, ortaya çıkan başlıca eksiklikler şunlardır:

1. *Küçük — Büyük Memur Ayırımı* : Yan ödeme, üst derecedeki görevli yönetici ve memurlarla alt kademede görevli yönetici ve memurlara verilen puanlar arasında dikkatleri çekecek ölçüde farklılıklar getirmektedir. Örneğin Başbakanlık ya da Bakanlık müsteşarlarına (Millî Eğitim Bakanlığı dahil) ayda 1.800 TL. iş güçlüğü zammı verilirken, yoksunluk bölgelerinde sınıf okutan ilkokul müdürlerine ayda 120 TL. verilmektedir. Yani biri öbüründen 15 kat fazla yan ödeme almaktadır. Suyu, yolu, elektriği olmayan bir yerde yapılan görevin güçlüğü, bir müsteşarın yaptığı görevin güçlüğünden hiç de az değildir.

2. *Bakanlıklar Arası Farklar :* Bu kararname ile Millî Eğitim Bakanlığı yöneticileri ile öbür bakanlıkların yöneticileri arasında da önemli ayrıcalıklar getirilmiştir. Örneğin yoksunluk bölgesinde çalışan lise ve dengi çıkışlı bir sağlık personeline 800 TL. işgüçlüğü zammı ödenirken, aynı yerde çalışan bir ilkokul öğretmenine ödenen işgüçlüğü sadece 300 TL. dır.

Her bakanlığın personel sayısı gözönüne alınmadan maddî olanak saptaması yapılırsa, elbette M. E. Bakanlığında çalışanlar zarar görecektir. Çünkü M. E. Bakanlığında çalışan personel yapılan işin gereği elbette fazladır. Budan sayıca en fazla olan ilkokul öğretmeni meslekdaşlarımızın mağdur olmasını eşitlit ilkesiyle de bağdaştıramamaktayız.

Yan ödemelerle ilgili kararnamede puanların sıfırla belirli bir sınır arasında oynayabileceğini de hesaba katarsak, puanların saptanan azamî sınırın altında da olabileceğini kabul etmek durumundayız.

Yan ödemelerin saptanmasında ilke olarak bütün görevlerin genel bir değerlendirilmesi yapılmamıştır. Bunun yerine görevin kuruluş içindeki yeri dikkate alınmıştır. Oysa kurum farkı gözetilmeksizin her personelin yaptığı görevin, önem, değer ve güçlüğü dikkate alınmalıydı. O zaman en güç koşullar altında görev yapan ilkokul öğretmeni meslekdaşlarımızın puanları bu kadar düşük olmazdı.

Yan ödemeler, yaşama ve çalışma koşulları arasındaki farkları ve adaletsizlikleri artırıcı yönde değil, azaltıcı yönde düzenlemeliydi. Oysa bunun tam tersi yapılmıştır. Ücreti çok olana, çok yan ödeme, ücreti az olana az yan ödeme verilmiştir.

Sorunun bir başka önemli yanı da şudur: Sayıları sekizyüzbine ulaşan Devlet Memurlarının tümüne değil «yöneticilik» niteliği olan çok az bir kısmına —o da eşit ve adaletli değil— yan ödeme verilmiştir. Ağır hayat koşulları ve pahalılık altında ezilen büyük memur kitlesi hesaba dahi katılmamıştır.

Yan ödemeler ve benzeri önlemler geçici birer önlem dahi olamamakta, tam tersine ağırlaşarak sürüp giden hayat pahalılığı karşısında, imtiyazlı durumda olan bir avuç yüksek memur ve yöneticiye biraz daha haksız olanak sağlanmaktadır. Öbür yandan alt kademelerde görevli yöneticilere de kayırıp korundukları izlenimini vererek asıl büyük kitle üzerinde bunların yöneticilik rollerini unutmamaları gereği hatırlatılmaktadır.

TÖB — DER
Sahibi : Ali Bozkurt
Yazı İşleri Md. : Musa Uysal
Adres : G. Mustafa Kemal Bulvarı 14/1 - 12 ANKARA
Tel : 25 14 52 _ 17 49 27
Abone : Yıllık 20 TL. 6 Aylık 10 TL.
Dış Ülkeler : Yıllık 50 TL.
Fiyatı : 1 TL.

ŞARK MATBAASI ANKARA — 1974

Sayın : .....

.....

.....

.....